

# Kerkblad voor het Noorden

Orgaan voor de christelijke gereformeerde kerken

30 augustus 2024 | Nummer 35 - 36



**26/27**

Een ontmoeting met...  
**Roma in Oost-Europa**

**En verder:**

- 4** Alleen verder  
**Omgaan met verlies**
- 8** Balans opmaken  
**Tien jaar predikant**

# Horrorgezinnen

Wat een pijnlijke vertoning op de onlangs gehouden democratische conventie in Chicago. Niet ver van de ingang van het congrescentrum was een tijdelijke kliniek ingericht. Ter plekke kon je er een gratis abortus laten uitvoeren. En ook een gratis sterilisatie zat in het pakket.

Wat een doorgeslagen zootje. Pijnlijk ook. Abortus als een tussendoortje tijdens een congres en teruggebracht tot een louter technische ingreep waar we natuurlijk allemaal recht op hebben. En dan de sterilisatie. Het deed me denken aan een uitspraak van de beroemde Russische dissident Alexander Solzjenitzyn (1918-2008). Volgens hem was abortus een signaal dat de westerse wereld de hoop op de toekomst had verloren. Als er geen toekomst meer is, waarom zou je nog kinderen 'op de wereld zetten'.

### Een huis vol

En dat zien we dus gebeuren. Steeds meer vrouwen kiezen er voor om geen kinderen te krijgen. Kinderen passen niet goed meer in onze manier van leven. Ze worden als een last ervaren. Grote gezinnen zijn helemaal ondenkbaar. Ze worden gezien als een overblijfsel uit een ver verleden. Het televisieprogramma 'Een huis vol' roept naast bewondering vooral vervreemding op. Kan dit nog bestaan? In De Volkskrant van 22 augustus jl. schreef Alex Mazereeuw een recensie over het programma. Ik neem de recensie hieronder in zijn geheel over, omdat het een perfecte uitdrukking is van het postmoderne denken.

"Een huis vol" is misschien wel het ergste programma op de Nederlandse televisie. Pure horror, iets anders kan ik er niet van maken. Gezinnen met zeven, acht, soms negen! kinderen. Uit het intropraatje: "We volgen vier gezinnen met HEEL VEEL kinderen." In een van de gezinnen werd zelfs ingezet op nóg een zwangerschap. Adem in, adem uit. De aantrekkingskracht is niet moeilijk te verklaren. Niets is zo escapistisch als kijken naar het ongewone. Het programma zit goed in elkaar, met veel empathie voor de gezinnen, en zonder geforceerde avonturen. Meestal zijn het "dagen uit het leven van", maar dan met chaos aan de eettafel en een dagelijkse logistieke hel. Wat een heerlijke geruststellende gedachte dat je zelf alleen op de bank zit met een afstandsbediening.'

### Zachter

Ik heb het tv-programma nog nooit gezien, maar er wel regelmatig over gelezen. En in ken de praktijk van een druk gezinsleven. Grote gezinnen zijn kleine gemeenschappen. Het zijn waardevolle oefenplekken voor sociaal gedrag. Daarnaast hebben kinderen ook een belangrijke functie in een samenleving. Kinderen maken doorgaans zorgzame en tere gevoelens bij volwassenen wakker. Ze maken de samenleving zachter. Ook daarom kun je spreken van kinderzegen. Kinderen, ze zijn kwetsbaar en onmisbaar. Van het prilste begin af. Alleen maar 'grote mensen' die in hun eentje op de bank zitten met een afstandsbediening, dat lijkt me pas horror.

*Krijn de Jong, Urk*

## Colofon

### Uitgave Stichting Kerkblad voor het

Noorden, ISSN 1384-3303, p/a Albatrosstraat C11, 9663 PV Nieuwe Pekela,

**Hoofdredacteur** dr. J. van 't Spijker, Noorddreef 48, 7908 VC Hoogeveen, tel. 06 38136891, janvantspijker@outlook.com

**Eindredacteur:** dr. D.J. Steensma, djsteensma@knid.nl, tel. 0511 473777

**Redactiesecretaris** drs. J.R. Bulten, Albatrosstraat C11, 9663 PV Nieuwe Pekela, predikant@cgkpekela.nl, tel. 06 14618260.

Zie de website voor de namen van de overige redactieleden.

### **Persberichten, kernnieuws, agenda e.d.**

dienen uiterlijk op maandag van de even weken binnen te zijn op: info@kerkbladvoorhetnoorden.nl

**Lezerspodium** reacties op artikelen (max. 250

woorden) zenden aan de hoofdredacteur.

**Drukwerk en verspreiding** Drukkerij AMV B.V., Kauwenhoven 5, 6741 PW Lunteren, info@drukkerij-amv.nl, tel. 0318 484074.

**Bezorgdag** donderdag, vrijdag of zaterdag van de oneven weken, via PostNL.

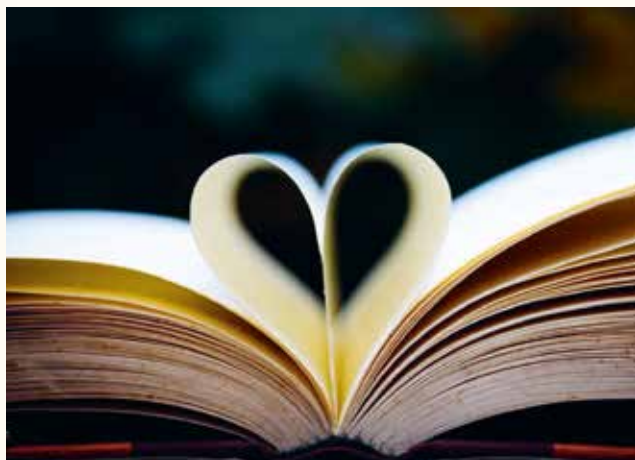
### **Abonnementen en adreswijzigingen**

Adres- en abonnementswijzigingen kunt u bij voorkeur per e-mail doorgeven via: administratie@kerkbladvoorhetnoorden.nl Indien niet mogelijk kunt u wijzigingen telefonisch doorgeven op wo/do/vr van

## Zijn als engelen

Sadduceeën hadden niets met engelen. Zij vonden eveneens dat de Schriften – in onze Bijbel zijn dat de boeken van het Oude Testament – niet spreken over een wederopstanding uit de doden. Zij gingen ervan uit dat een man (zijn naam) voortleeft in zijn mannelijke nakomelingen.

Maar met deze opvatting onthielden zij de mensen een bron van troost. De Schriften spreken wel degelijk over een persoonlijke opstanding uit de doden. God heeft toch een geweldige kracht? Hij is toch sterker dan de macht van de dood? Alle Schriften getuigen daarvan. Jezus verwijt de sadduceeën dan ook dat zij de Schriften niet kennen noch de kracht van God. God is geen god van doden, maar van levenden! Weliswaar zijn in het hiernamaals de dingen totaal anders dan hier op aarde. Het hemelse lichaam is anders dan het aardse lichaam. Er zullen bijvoorbeeld geen huwelijken meer worden gesloten.



*... wanneer zij uit de doden opstaan, huwen ze niet en worden niet ten huwelijk genomen, maar zij zijn als engelen in de hemel.*

Marcus 12:25

Nee, deze nieuwe werkelijkheid is allerm minst een en al treurigheid en gemis, maar juist eeuwige vreugde. De ordening die God bij de schepping heeft bepaald, is dan tot haar doel gekomen. In het begin heeft God deze ordening gegeven als voorlopige gestalte van onderlinge verbondenheid en van de volmaakte verbondenheid met Hemzelf. Hij zal dan zijn alles en in allen! Eveneens schiep het huwelijk als verwijzing naar de verbondenheid tussen Christus en zijn gemeente (Ef. 5:32). Eenzaamheid zal er in Gods nieuwe wereld niet meer zijn.

Deze toekomst is een bron van vreugde en troost voor wie gelooft. Onze toekomst ligt dáár, niet hier. Dát is de toekomst: zijn als de engelen. Daarom ook is gehuwd-zijn niet het hoogste geluk in een mensenleven. Weliswaar is ongehuwd-zijn soms een bron van gemis, of misschien ook wel vaak. Het leven dat komt, is echter zonder gemis. Wat op aarde een voorlopige gestalte kreeg, is dan volmaakt tot zijn doel gekomen. Gelukkig is diegene die door de kracht van de Geest vandaag al iets daarvan beleeft.

*D.J. Steensma, Feanwâlden*

10.00-12.00 uur, tel. 0318 484074.

**Klachten bezorging** Bezorgklachten kunt u per e-mail doorgeven via [administratie@kerkbladvoorhetnoorden.nl](mailto:administratie@kerkbladvoorhetnoorden.nl)

Indien dat voor u niet mogelijk is kunt u bezorgklachten telefonisch melden op wo/do/vr van 10.00-12.00 uur, tel. 0318 484074.

### Opzeggingen

Opzeggingen uiterlijk een maand voor het einde van de lopende betaalperiode.

### Abonnementsprijs

€ 84,95 per jaar of € 45,00 per halfjaar.

**Website** [www.kerkbladvoorhetnoorden.nl](http://www.kerkbladvoorhetnoorden.nl)

**Advertenties** Drukkerij AMV,

Theo van den Brink, [info@drukkerij-amv.nl](mailto:info@drukkerij-amv.nl) of 0318 484074.

### Familieberichten

[familieberichten@kerkbladvoorhetnoorden.nl](mailto:familieberichten@kerkbladvoorhetnoorden.nl)

### Kopij en uitgavedatum

De volgende uitgave verschijnt rond 13 september. Persberichten, kerknieuws, agenda e.d. uiterlijk maandag 2 september aanleveren op [info@kerkbladvoorhetnoorden.nl](mailto:info@kerkbladvoorhetnoorden.nl). De kopij voor gemeentenuws van plaatselijke kerken dient uiterlijk maandag 9 september 8.00 uur binnen te zijn bij Drukkerij AMV B.V. De e-mailadressen voor inzending van kopij voor de vier classes zijn: [groningen@kerkbladvoorhetnoorden.nl](mailto: groningen@kerkbladvoorhetnoorden.nl), [leeuwarden@kerkbladvoorhetnoorden.nl](mailto:leeuwarden@kerkbladvoorhetnoorden.nl), [hoogeveen@kerkbladvoorhetnoorden.nl](mailto:hoogeveen@kerkbladvoorhetnoorden.nl), [zwolle@kerkbladvoorhetnoorden.nl](mailto: zwolle@kerkbladvoorhetnoorden.nl)

# Als je alleen verder moet... (3)

Het verlies van man, vrouw, kind heeft een enorme impact op het leven. Een boek dat helpt in rouwverwerking en een handreiking is om wat eerder en makkelijker het gesprek aan te gaan met diegene die verliest ervaart, is: *Helpen bij verlies en verdriet* van Manu Keirse.

In het vorige artikel zijn twee taken genoemd van degene die in rouw is. Daarnaast zijn er nog twee taken, die in dit laatste artikel aan de orde komen.

### Aanpassen

Aanpassen aan de nieuwe situatie is de derde taak. In dit ene zinnetje ligt enorm veel opgesloten. Je leven naar buiten toe is veranderd, maar je leven van binnen nog veel meer. En daar komt nog iets bij: elk mens heeft ook een basis waar zijn leven op rust. Ook die basis wankelt, lijkt veranderd te zijn of is veranderd. Het is immers ondenkbaar dat een gelovige zoiets ingrijpends als het sterven van zijn/haar geliefde meemaakt, en dat de basis onder zijn/haar leven dan onaangeroerd, ongestoord zou blijven? Vragen, twijfels,


aanvechtingen overvallen je: waar is God? Waarom overkomt mij dat? Hoe blijf ik staande? Hoe moet ik nu toch verder? Juist omdat je in die ander zo veel, zo onnoemelijk veel verloren hebt, kun je onmogelijk terug naar hoe het ooit was. Dat is juist de pijn: dat ooit komt nooit meer terug. Zolang je samen bent als man en vrouw, of met elkaar als gezin (kinderen kunnen ook sterven), besef je niet hoe intens je aan elkaar verbonden bent. Als die levensband stuk breekt, breekt alles stuk. Wat kost het dan veel, veel tijd en veel energie, om die andere, die wrede situatie onder ogen te zien en daarin te gaan staan en dan tegen jezelf zeggen: 'Nu leef ik in deze situatie en dat oude komt inderdaad niet meer terug.' Het lege huis als je binnenkomt, opstaan zonder de ander die je lief is, alleen aan tafel zitten om te eten. Je dagelijks ritme klopt niet meer, niemand met wie je het dagelijks leven deelt.

### Dubbel druk

En dan ontdek je, dat ook je innerlijk leven en die basis onder je leven verandert. Want die wisselwerking die er was - met de ander en zo ook met God - is er nu niet meer. Elkaar wederzijds aansporen, verrijken, bemoeiden is er niet meer bij. Het woordje 'wij' ontbreekt. Het is alleen nog maar 'ik' geworden. Terwijl die wisselwerking van dat woord 'wij' de rijkdom van het leven is. Dat maakt eenzaam en kwetsbaar. Je hebt het dubbel druk gekregen. Nu moet je zelf alles doen, alles alleen klaar spelen, organiseren en verwerken. Ook het samen naar de kerk gaan, samen bidden en Bijbel lezen is voorbij. Zeker, ik heb deze periode heel vaak hulp en troost van God ontvangen, en ik ben daar ook dankbaar voor en geef dat ook graag door aan u. Maar in de praktijk blijft het gemis groot van die ene tussenpersoon die jou gegeven was. Ik vergeet nooit die ene man uit een vorige gemeente. Toen zijn vrouw stierf, zette hij op dat moment de grote staartklok aan de muur stil. En die klok is voorgoed stil blijven staan. 'Daar hield de tijd voor mij op.' Dat maakte onvergetelijke indruk op mij. Bijbels gezien ben ik het daar niet mee eens. God gaat verder. Dan moeten en mogen



Manu Keirse  
(foto Lannoo)



We moeten de overledene niet 'doodzwijgen', dan laat je die persoon tweemaal sterven. Het doet werkelijk goed als je merkt dat je omgeving bij bijzondere gelegenheden hier rekening mee houdt.

wij ook verder. Hoe moeilijk dat ook is. Toch heb ik nooit een sprekender symbool gezien dan deze klok die stil bleef staan. Vanaf nu staat voor mij het leven stil.

### Herinnering

De vierde taak is: blijven herinneren en de blik voorwaarts richten. In gesprekken komt vaak de term 'verwerken' aan de orde. De vraag of iemand het al 'verwerkt heeft, het kan loslaten of er overheen is'. Deze woorden wekken de indruk alsof er een moment, een fase aanbreekt waarop alles voorbij, achter de rug is. Het lichaam van je geliefde is wel gestorven en begraven, maar de band, de relatie die jij had niet. Die blijft bestaan. Misschien wel minder intens, maar toch niet minder reëel. Je leert op den duur om minder achterom te kijken naar wat voorbij is en meer vooruit te kijken en open te staan voor wat je nog ontvangt. Je geliefde is niet meer bij je, maar de herinneringen draag je wel met je mee. Gelukkig ook heel veel mooie, goede herinneringen waar je met dankbaarheid op kunt terugzien. Ik heb bewust een foto in de kamer van een prachtig mooie herinnering aan mijn vrouw. Zo wil ik aan haar blijven denken, én verder leven.

### Herschikken

Voor omstanders is het goed zich te realiseren dat herinneringen blijven terugkomen, soms op de meest onverwachte momenten. We moeten de overledene niet 'doodzwijgen', dan laat je die persoon tweemaal sterven. Het doet werkelijk goed als je merkt dat je omgeving bij bijzondere gelegenheden zoals de geboorte- of de sterfdag hier rekening mee houdt. Soms weten mensen het achterom kijken en het vooruit kijken op een mooie manier te verbinden. De herinneringen zetten zij om in iets positiefs. 'Ik wil de sterke kanten van mijn geliefde ook bij mijzelf ontwikkelen.' Of: 'Zoals mijn broer met zijn ziekte omging, zo ga ik voortaan met tegenslag om.' Of: 'Nee, dat lievelingslied van mijn vrouw maakt mij niet meer verdrietig, maar geeft mij een warm gevoel van dankbaarheid.' Stap voor stap lukt het dan om je leven te herzien en te herschikken. De onzekerheid over wie je bent en hoe je verder moet leven maakt plaats voor een nieuwe levensrust en levensbasis. Dat gaat echt niet

vanzelf. Daar heb je hulp en ook begrip van anderen bij nodig. Maar ik zeg ook kennis van zaken en wijs dan opnieuw op bovengenoemd boek. Als jij en je omgeving het hier af laat weten, is de kans groot dat je je afsluit en dat je de luiken van je levenshuis naar binnen dicht vouwt. Dat kan door verder te leven in één groot vergeten van de overledene óf in een grote innerlijke rem op het leven dat nog voor je ligt.

### Integreren

Wie leert het verlies te integreren en op een nieuwe manier de draad van het leven op te pakken, die kan en mag daardoor juist ook van grote betekenis zijn in de ontmoeting met anderen. Een stille wegwijzer: kijk, zo ben ik door een moeilijke periode heen gekomen. Hoop beoefenen om een ander hoop te bieden. Niemand schrijft daar zo verrijkend en zo leerzaam over al de apostel Paulus in 2 Korintiërs 1. Bij onze doop als kind is ons sterven al genoemd. 'Geef dat dit kind dit leven om U getroost zal verlaten en op de jongste dag zonder vrees voor Christus zal verschijnen.' Wat een voorrecht om als gedoopt menskind door het leven te mogen gaan. Het vooruitzicht eens te moeten sterven maakt ons mensen bang en onrustig. We proberen krampachtig het van ons af te zetten, te ontkennen, er overheen te leven. Vanaf onze doop geeft God ons dit perspectief mee: het uitzicht op onze toekomst bij God waar we de dood te boven zullen zijn gekomen. De dood, maar gelukkig ook de zonde, onze nalatigheid en tekortkomingen en onze angst en twijfel, onze pijn en verdriet. Daar, voor de troon van God, zijn we vernieuwde mensen, een wit kleed en een palmtak in onze hand. Uit onze mond klinkt enkel de lofprijzing. Gesprekken over rouw en verdriet hoeven we in de gemeente van Christus niet krampachtig uit de weg te gaan, omdat ze zo moeilijk en pijnlijk zijn. Vanuit dit perspectief mogen we een andere toon aanslaan. Want de hoge toon van het lied van de Opstanding rijst op vanuit de donkere diepte van dood en graf. 'Want nu de Heer is opgestaan, nu vangt het nieuwe leven aan.'

*C.A. den Hertog*

*Ds. C.A. den Hertog is emeritus predikant te Leeuwarden*

# Onbekende kerkgeschiedenis



## De kerk in Latijns-Amerika (4)

De geschiedenis zoals die zich voltrok in Latijns-Amerika heeft, zagen we, grote invloed gehad op de ontwikkeling van de kerk en van de manier waarop de kerk een plaats kreeg in dat werelddeel. De politieke gebeurtenissen hebben daarbij diepe sporen getrokken, die tot op de dag van vandaag aan te wijzen en nog steeds tastbaar zijn. In dit artikel richten we daar wat meer concreet de lens op.

De houding die de Rooms-Katholieke Kerk aanvankelijk aannam tegenover de nieuwe regeringen in de verschillende staten, nadat de onafhankelijkheid van Spanje en Portugal was bevochten, was een van tegenstand.

Het duurde heel lang voordat de kerk accepteerde dat de politieke situatie definitief anders was geworden. Ik schreef al over de wisselende positie van de kerk in de verschillende staten van Latijns-Amerika, waar de macht nu eens in rechts georiënteerde conservatieve (soms dictatoriale) handen en dan weer in links gerichte socialistische (ook hier soms dictatoriale) handen lag.

Latijns-Amerika is een van die delen van de wereld waar de geschiedenis met het bloed van heel wat onschuldige mensen geschreven is en waar ook daardoor de sociale tegenstellingen geweldig groot zijn. Te midden van dat alles begon de kerk zich pas aan het eind van de negentiende eeuw te realiseren dat ze zich niet afzijdig kon houden van het publieke leven.

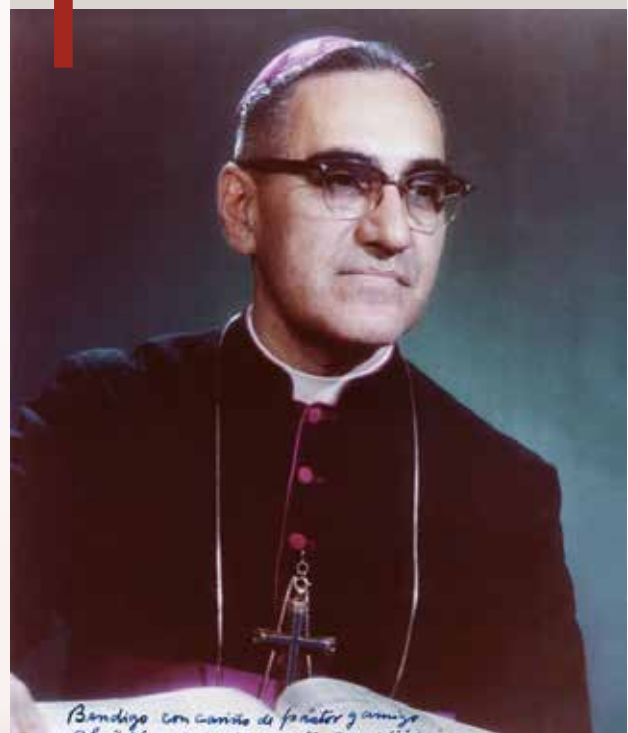
### Met vallen en opstaan

Daartoe aangezet door de in het vorige artikel genoemde encycliek van paus Leo XIII, *Rerum Novarum* (1891), zocht de kerk naar een meer constructieve houding ten opzichte van de samenleving. Daarbij had ze echter te maken met een grote achterstand die ze had opgelopen omdat er een enorm tekort aan priesters en andere geestelijken was ontstaan – een situatie die tot op de dag van vandaag blijft voortduren. Er waren en

er zijn nog steeds aanzienlijk minder priesters per gelovige in Latijns-Amerika dan waar ook ter wereld. Ter vergelijking: in Noord-Amerika en in Europa is de verhouding tussen priesters en parochianen ongeveer een op vijftienhonderd. In Azië is het een op vijfentwintighonderd. Maar in Latijns-Amerika is er slechts één priester per vijftenzestighonderd katholieke gelovigen.

Wat dat betekent is niet zo moeilijk voor te stellen: als er geen of bijna geen priesters zijn, die de kerk vertegenwoordigen en bij wie je terecht kunt, hoe zullen de mensen dan echt betrokken zijn op de kerk? Het verklaart nog weer eens te meer de grote invloed van de *confradías* (broederschappen) die we in het vorige artikel tegenkwamen: als de officiële kerk er eigenlijk niet is, gaan mensen zoeken naar eigen manieren om hun geloof te praktiseren. In die *confradías* beleven ze wat ze in de kerk niet vinden, of wat hun in de kerk niet geboden wordt, en geven ze er – los van de kerk – vorm aan.

Óscar Romero





'Dwaze moeders van de Plaza de Mayo'

### Tegen de stroom in

In de *confradias* was echter, vanwege het privé-karakter van de bijeenkomsten, de aandacht voor het sociale leven niet sterk aanwezig. Dat was dan ook een van de hindernissen waarop de kerk stuitte toen ze uiteindelijk oog begon te krijgen voor de publieke verantwoordelijkheid. Het merendeel van de gelovigen was afkerig van sociale betrokkenheid. Dat gold niet alleen van de mensen die via de *confradias* hun geloof beleefden, maar ook van de mensen die nog altijd naar de officiële kerk gingen. Het merendeel van de rooms-katholieke mannen en vrouwen die naar de mis gingen, keerden daarna gewoon terug naar huis, niet geïnteresseerd om de wereld te veranderen. In een in 1953 gedaan onderzoek werd duidelijk dat de meeste Latijns-Amerikaanse katholieken minimale belangstelling hadden voor de sociale agenda van de kerk. Daarbij speelde heel duidelijk het al genoemde grote tekort aan priesters een grote rol.

Je zou kunnen zeggen dat de kerk alles tegen had toen ze ernaar zocht haar verantwoordelijkheid in en naar de samenleving in te vullen.

### Militaire dictaturen

Dat is nog niet alles, want dat de Rooms-Katholieke Kerk in Latijns-Amerika uiteindelijk toch een actieve rol is gaan spelen in de zo complexe context, hangt samen met een nog moeilijker periode die grote delen van het zuidelijke Amerikaanse continent lange tijd in een wurggreep hield. In de drie decennia na de Tweede Wereldoorlog ontstonden er verschillende militaire dictaturen, die hun greep naar de macht vaak rechtvaardigden als een verdediging tegen het in hun ogen opkomende goddeloze communisme. Daarbij namen verschillende leiders van de kerk, met haar lange geschiedenis van gehoorzaamheid aan

de regering, opnieuw een houding aan waarin ze de militaire machthebbers verdedigden.

### Dwaze moeders

Dat veranderde echter toen andere priesters en bisschoppen, samen met heel veel gelovigen, hevig verontrust raakten door het geweld en door de toenemende economische ongelijkheid in de hele regio. Daarbij lieten met name vrouwen van zich horen. In land na land vulden wat we dwaze moeders zijn gaan noemen het straatbeeld. Zij verzamelden zich op pleinen en voor kerkgebouwen en riepen om informatie over hun vermiste zonen en dochters. Ze hielden gebedswaken voor de veilige terugkeer van hun kinderen die door de militaire regimes gevangen waren genomen of zelfs vermoord. De kerk moest uiteindelijk wel reageren. En deed dat ook. In Medellín in Colombia werd in 1968 een bijeenkomst gehouden waar bisschoppen uitspraken dat de kerk zich in haar ethiek zou moeten laten leiden, niet door de rijken, maar door de armen. Na die bijeenkomst begonnen veel bisschoppen, priesters en vrome leken zich uit te spreken tegen de misstanden van de militaire regimes. Ze begonnen op te roepen tot democratische hervormingen. Het gevolg was echter dat heel wat sociale activisten door de militaire regering (of hun doodseskaders) vermoord werden omdat zij zich om de armen bekommerden. Aartsbisschop Óscar Romero van El Salvador was de meest prominente van deze martelaren. Op 24 maart 1980 werd hij neergeschoten, terwijl hij de ochtendmis aan het opdragen was in de hoofdstad San Salvador.

In het volgende artikel rond ik de serie af.

*Jan van 't Spijker, Hoogeveen*

# Balans opmaken

Binnenkort hoopt ondergetekende tien jaar predikant te zijn, een tweede lustrum. Het is goed om af en toe terug en vooruit te kijken. Waar kom je vandaan, wat is er allemaal gebeurd en hoe zie je de toekomst voor je?

Allereerst wil ik zeggen dat mijn bespiegeling niet bedoeld is mijn werk centraal te stellen. Als er iets is om in te roemen – om maar met de apostel Paulus te spreken – is dat in de genade van God. Hij roept mensen en maakt mensen bekwaam. Hij heeft ook heel veel geduld met hen, ook met dominees.

### Trouw

Nog steeds zijn er elke zondag heel veel gemeenteleden trouw in de diensten aanwezig. Mensen die gevoed willen worden in het geloof. Tegelijk moet ook gezegd worden dat er in de kerken in die tien jaar wel wat veranderd is. Tien jaar geleden waren er meer kerkgangers dan nu. Dat is een landelijke trend en misschien geldt die trend ook wel voor heel West-Europa, maar het gaat ons niet voorbij. De coronapandemie heeft zichtbaar gemaakt wat in het hart van sommige mensen leefde: minder betrokkenheid op de kerk, op het Woord van God en uiteindelijk op God. Uiteraard zijn die dingen moeilijk meetbaar, maar ze worden wel zichtbaar uiteindelijk. Het geloven-zonder-kerk is bij sommige jongeren en ouderen een serieus alternatief geworden.

### Onvrede

Daarnaast is mij opgevallen dat je als dominee in de praktijk van het leven met veel vragen in aanraking komt die gaan over onvrede. Onvrede van mensen met zichzelf is daar een belangrijke categorie in. Ook is er onvrede van mensen met andere mensen (conflicthantering) en onvrede van mensen met omstandigheden. Bij dat laatste is te denken aan allerlei ziektes die het leven van mensen op z'n kop kunnen zetten. Onvrede met de omstandigheden is ook iets dat bij veel jongeren leeft. Hoe moet het verder met deze planeet? Hoe kunnen we de ecologische crisis stoppen?

In de afgelopen tien jaar ben ik vaak bij situaties geroepen waar mensen met onvrede te maken hadden. Bijna nooit vroeg iemand of ik komen wilde omdat hij of zij zo met zonde worstelde. De vraag naar zonde speelde uiteindelijk altijd wel een rol, maar niet zo op de voorgrond. Het is al vaker opgemerkt, maar Luthers vraag 'Hoe word ik rechtvaardig voor God?' lijkt vandaag de dag minder een rol te spelen. De vragen gaan veel meer over Gods existentie in onze existentie, over Gods aanwezigheid in ons leven.


De coronapandemie heeft zichtbaar gemaakt wat in het hart van sommige mensen leefde: minder betrokkenheid op de kerk, op het Woord van God en uiteindelijk op God.

### Verzoening

In de kerk belijden we dat Jezus Christus naar deze aarde gekomen is om zalig te maken wat verloren is. Hij is de volkomen verzoening van al onze zonden. Voor alle duidelijkheid, dat is de kern van mijn boodschap. Tegelijk is het voor veel mensen niet meer zo helder wat hun zonden zijn. Ontdekkende prediking met een profetische spits hebben we heel hard nodig. Scherpe denkers die predikers aan het denken zetten om vervolgens gewone kerkleden toe te rusten vanuit het Woord van onze God.

Landt het nog in ons hart dat Jezus Christus gekomen is om zondaren het leven te geven? Zou het niet zo zijn





## Landt het nog in ons hart dat Jezus Christus gekomen is om zondaren het leven te geven?

dat we de mens van deze tijd (wij dus) meer moeten aanspreken op het feit dat Jezus Christus vrede komt brengen? In mijn optiek kan dat alleen maar de vrede door het bloed van het kruis zijn.

### Vrede

In zijn meest recente boek (*Vrede op aarde. Over heil en redding in deze tijd*) schetst Stefan Paas een beweging vanuit de laatste eeuwen naar vandaag: vanuit een tijd waarin het heil vooral particulier werd verstaan (God en mijn ziel) naar een tijd waarin het heil betrekking heeft op collectieven. Hebben we een adequate taal om mensen in onze tijd met de boodschap van de eeuwige God te confronteren, te bezielen en in zijn armen te brengen? Voor Paas is het woord 'vrede' passender dan het woord 'verzoening'.

Paas' boek heeft me aan het denken gezet, meer dan andere boeken dat doen. Ik begrijp zijn worsteling. Ik zie de beweging die hij schetst voor mijn ogen gebeuren. Toch blijft er na het lezen iets van onbehagen. Waar is Jezus? Ik doe Stefan Paas tekort door te zeggen dat Jezus niet in zijn boek te vinden is, maar wat is nou de plaats en functie van de Zaligmaker?

### Sleutel

De afgelopen tien jaar heb ik vaak ervaren dat God Zichzelf ter sprake brengt. Ik denk aan een gesprek met een jongere over zijn vragen. 'Wat voegt mijn bestaan toe? Mag ik er wel zijn?' Gedurende het gesprek werd duidelijk dat achter zijn vragen de vraag naar God manifester werd. Niet alleen de vraag naar God,

maar God zelf ook. We namen Hem waar.

In de literatuur wordt de term 'bestaansverheldering' gebruikt voor dit fenomeen: terwijl wij spreken komen onze vragen en heel ons bestaan voor God te liggen. En dat God dan door die vragen, door die onvrede heen Zichzelf aan mensen laat zien. Als Vrededorst, als Degene die heelt, als Degene die vergeeft.

In het zeer serieus nemen van de vragen die mensen hebben, in de onvrede die zij ervaren in hun leven, ligt volgens mij de sleutel. Zoals Jezus dat deed in zijn tijd op aarde. Hij nam de vragen van mensen serieus, stelde onzinnige of strikvragen aan de kaak. Daar opende Hij het perspectief op zijn koninkrijk, een koninkrijk dat niet van deze wereld is. Het komt echt van een andere kant, zoals God altijd van de andere kant komt.

Op de grote vragen van onze tijd en van onszelf zijn geen gemakkelijke antwoorden te geven. Gemakkelijke antwoorden bevredigen nooit. Het vraagt van ons voor de komende tijd nauwlettend acht geven op wat God ons in zijn Woord zegt. Nauwlettend de vragen van het eigen hart en van de mensen blijven volgen. Gezang 477 spreekt onze God aan als Hemelse Vrede. Direct daarna volgt de zinsnede 'deel U nu mede aan een wereld die U verwacht'. In dat spoor kunnen we verder. Dat is het spoor van de Geest. Hij maakt mensen, ook predikanten bekwaam. In zijn spoor kun je echt goed leven.

*Jurrian Oosterbroek, Dronten*

## Classis Groningen

### DELFIJL

#### Zondag 1 september

9.30 uur ds. P.A.C. Boom

#### Zondag 8 september

9.30 uur br. B. Koerts

#### Gemeentenieuws:

We hebben gebeden voor een goede reis en verblijf in Roemenië voor onze zr. Irene Roskam en de mensen van de stichting Romanna in Winschoten. Het gebed is verhoord, alles is voorspoedig verlopen. Er zijn honderden gevulde rugtasjes uitgedeeld aan de schoolgaande kinderen in diverse dorpen. Ook zijn de contacten met de leiders aldaar verstevigd.

In de afgelopen week was onze oud-predikant Paul Lubbinge samen met zijn vrouw Alta op bezoek in Delfzijl. Een fijn weerzien was er in de kerk en tijdens de ontmoetingen na de dienst. Mooi om te horen dat het goed met hen gaat en met hun kinderen en kleinkinderen. Paul heeft in Zuid Afrika een gemeente van 900 'zielen', werkt daarin met veel plezier en mag dat D.V. nog enige jaren blijven doen tot zijn pensioen.

Ons oudste gemeentelid, zr. Greet Hoving, is thuis gevallen en moest voor controle naar het ziekenhuis. Gelukkig bleek ze niets te hebben gebroken. Met hulp van thuiszorg en mantelzorg kan ze nog in haar huis blijven.

#### Verjaardagen (70+)

Op 5 september is zr. Ina Brouwer jarig, ze wordt 75 jaar. En op 13 september is zr. Hennie Veerman jarig die dan 78 jaar wordt. Beiden alvast van harte gefeliciteerd en een fijne dag gewenst.

#### Activiteiten

Deze week vrijdag gaat het kerktaalcafé weer open. We hopen op goede contacten met veel anderstaligen. Aanstaaende zondag wordt de actie 'Bloemengroet' weer opgestart, het brengen van een bloemetje bij hen die ziek zijn of iets droevigs mee moeten maken of ook juist iets moois hebben te vieren.

Op 2 september vergaderen de KR & KT (Kerkenraad en Kernteam) gezamenlijk. De focus zal liggen op (de start van) het nieuwe seizoen: wat worden de plannen voor de komende tijd. Plannen voor de activiteiten binnen al de vijf clusters. Op 15 september is de startzondag.

Op 9 september vergadert CHROMA, de commissie voor hulp aan Roma in Roemenië, met name in het dorp Al-bis. Er is geld nodig voor stookhout straks in de komende herfst- en winterperiode. Ook op 9 september is de toerustingsavond voor de kringleiders en kringhulpen.  
*Henk Brouwer*

### GRONINGEN

#### Zondag 1 september

##### Maranathakerk

9.30 uur ds. Wim-kees van Slooten

16.30 uur br. Jan Sikkema

##### Jeruzalemkerk

19.30 uur ds. Wim-kees van Slooten

#### Zondag 8 september

##### Maranathakerk

10:00 uur Frisse lucht dienst

#### Gemeentenieuws

Over de frisse lucht dienst D.V. 8 september is nog niet meer bekend. Houd de website in de gaten voor meer informatie. Op D.V. 30 augustus hopen Jos de Jong en Welmoed de Jong elkaar het ja-woord te geven. Bijeenkomst: 19.00 uur in Het Koloniekkerkje, (Kon. Wilhelminalaan 51, Wilhelminaoord). Op D.V. 13 september hopen Rogier Sikkema en Dineke Rozema elkaar het ja-woord te geven. Bevestiging: 18.30 uur in Landtgoed, (Berkendijk 10) Heino. We wensen deze paren een feestelijke dag toe en Gods zegen en nabijheid op hun gezamenlijke levensweg! We hebben we gedankt voor de geboorte van Yael Sarah. Yael is de dochter van Robbin en Linda Wesdijk en het kleine zusje van Joas. Op zondag 28 juli zijn Gerlof en Joke Oosta ouders geworden van Jolien Johanna. Jolien is het kleine zusje van Pieter, Leonie en Niek. We willen de Here danken voor deze geboorte. \* Maaïke van der Ploeg heeft na haar operatie goede berichten kreeg. Dat was geruststellend. We danken en bidden voor verder herstel van de operatie.

*Anja Rommens - Kroesbergen*

### KANTENS

#### Zondag 1 september

9.30 uur ds. J.G. Kortleven

14.30 uur ds. van der Welle, buitendienst NGK/CGK

#### Zondag 8 september

9.30 uur ds. P. Boom

14.30 uur ds. W.J.A. Ester

*Alle kerkdiensten zijn online, ook wordt er iedere woensdagavond om 19.30 uur online orgelspel uitgezonden op kerkdienst gemist.*

Buitendienst is DV zondag 1 september om 14.30 uur NGK Middelstum/Kantens en CGK Kantens. Locatie: Fam. F. Oudman, Knolweg 1 in Rottum. Houd u de mededelingen-email in de gaten over het laatste nieuws!

### Verjaardagen

Op zondag 18 augustus mocht zr. G.P. Rozema-Stol haar 85ste verjaardag te vieren. Op dinsdag 20 augustus mocht zr. J. Vredevoogd-van den Berg haar 73 verjaardag te vieren. Op vrijdag 23 augustus mocht zr. M. Kuiper-Werkman haar 83ste verjaardag te vieren. Op donderdag 5 september hoopt zr. N. Den Dikken-Zondag haar 85ste verjaardag te vieren. Van harte gefeliciteerd. We wensen u allen Gods onmisbare Zegen toe voor het nieuwe levensjaar.  
*Hartelijke groet van de Kerkenraad*

## KORNHORN

### Zondag 1 september

9.15 uur ds. M. Oppenhuizen,  
voorbereiding Heilig Avondmaal  
14.00 uur ds. M. Oppenhuizen

### Zondag 8 september

9.15 uur ds. R. Sietsma, Heilig Avondmaal  
14.00 uur ds. R. Sietsma  
*Alle diensten zijn online te volgen*

### Uit het Westerkwartier

#### Voorbede en dankzegging

De afgelopen periode is voorbede gedaan voor br. en zr. Brouwer. Br. Brouwer heeft een gecompliceerde dubbele hernia. Hij heeft veel pijn en staat op de wachtlijst voor een operatie. Wij hebben gebeden om de nabijheid van onze Here. Er is ook voorbede gedaan voor br. Ketelaar. Vanwege een kwaadaardig gezwell in het spierweefsel, zal br. Ketelaar de komende tijd 25 keer bestraald moeten worden en daarna volgt er een operatie. Wij hebben gebeden om rust en dat de behandeling het gewenste resultaat mag hebben. Dankzegging was er voor br. en zr. Van Duinen. Zr. van Duinen mocht het ziekenhuis verlaten naar een geslaagde darmoperatie. Geloofd zij God met diepst ontzag, Hij overlaadt ons dag aan dag met Zijne gunstbewijzen. Afgelopen woensdag 21 augustus waren br. en zr. van Duinen 65 getrouwd. Wij hebben de Here hiervoor gedankt en dat Hij erbij was in mooie en moeilijke tijden. Ook hebben wij gedankt voor de operatie die br. Zuiderveld heeft gehad. De tumor is verwijderd en de uitslag hiervan krijgt br. Zuiderveld binnenkort. Wij hebben gebeden voor een verder herstel en dat hij spoedig het ziekenhuis mag verlaten.

### Agenda

Op D.V. woensdag 18 september hoopt de vrouwenvereniging 'Wees een Zegen' weer voor het eerst in het nieuwe seizoen bij elkaar te komen bij de familie A. Hoogsteen. De middag begint om 15.30 uur met een gezellig samen zijn, en sluiten af met een warme maaltijd.  
*R.Stol*

## MIDWOLDA

### Zondag 1 september

9.30 uur A. Hoekman, Heilig Avondmaal  
14.30 uur ds. J.F. Tanghé, nabetrachting

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. J.M. Viergever  
14.30 uur ds. G.J. van den Top

### Vanuit de gemeente

Zondag mochten we ons voorbereiden op de viering van het Heilig Avondmaal. komende zondagmorgen zal D.V. de tafel gereed staan, we worden door de Heere uitgenodigd om plaats te nemen, wat een genade.

We hebben voorbede gedaan voor en met br. Simon Grooten, op 22 augustus heeft hij weer onderzoeken gehad, hij heeft weer scans moeten ondergaan, dit brengt weer spanning met zich mee, de Heere wil met hem meegaan, en rust geven.  
br. Dierk Uil heeft op 20 augustus een operatie ondergaan, we hebben dit ook bij de Heere mogen brengen, en hebben gedankt dat de operatie mocht slagen. We hebben voor hen gebeden die ziek zijn, die onderzoeken en kuren moeten ondergaan en die niet bij name zijn genoemd. De Heere wil hen nabij zijn.

### Van de kerkenraad

De kerkenraad stelt Ds. A. Hoekman enkelvoudig kandidaat voor beroep naar art.6 KO. Voor missionair werk in Noordoost Groningen. De stemming zal D.V. plaatsvinden op woensdag 11 september. a.s.

In de hal van de kerk liggen twee intekenlijsten, één voor de gezellige middag op zaterdag 14 september (georganiseerd door de act. commissie) en één voor de maaltijd van de startzondag op 15 september (georganiseerd door de kerkenraad).

### Signaal

U kunt nog kopij voor Signaal inleveren t/m zondag 1 september.

### Sing. Inn

Zondag 1 september is er weer een Sing. Inn. In de Eben Haézer in Oostwold aanvang 18:30.

### Verjaardag

Op zaterdag 31 augustus hoopt zr. J. Bosman – v/d Wal 73 jaar te worden, we wensen u samen met uw (klein) kinderen een fijne verjaardag en Gods zegen in uw nieuwe levensjaar.

### Collecten

01/09: Avondmaal. 08/09: onderhoud gebouwen.

### Autorijden

01/09 : Corrie Dieterman. 08/09: Hendrik.  
*Derk Boer*

## MUSSEL

### Zondag 1 september

9.30 uur drs. A.Th. van Olst  
14.00 uur drs. W.C. van Slooten

### Zondag 8 september

9.30 uur drs. W.C. van Slooten, doopbediening  
16.30 uur drs. A.C. van der Wekken

### Gemeentenieuws

Ellen Zoet is tijdens de vakantie gestoken door een wesp waardoor ze in shock is geraakt als gevolg van een allergische reactie. Voordat de ambulance er was is Ellen door haar man Henri gereanimeerd en na 6 uur op de Intensive Care is zij weer bij kennis gekomen. Na een korte opname in het ziekenhuis mocht ze terug naar haar gezin op het vakantieadres. Inmiddels is het hele gezin weer thuis in Mussel. Ellen is nog moe en er vergt nog een weg van herstel. Er is grote dankbaarheid dat Ellen gespaard is gebleven. Br. Gert Schuurman heeft een preventieve laserbehandeling in zijn keel ondergaan. Er is weefsel weggehaald. Na onderzoek van het weefsel volgen er uitslagen. We hebben gebeden om Gods leiding voor Gert en allen die hem dierbaar zijn. René Vloo, heeft weer een kuur gehad. Ook voor René, Wilma en de kinderen hebben we gebeden om Gods zegen en nabijheid. Op het moment van schrijven gaan we de laatste week van de schoolvakanties in. Afgelopen zondag zagen we dat veel gezinnen al terug van vakantie zijn. Binnenkort volgt er meer informatie over de jaarlijkse startweek. Tijdens de ochtendienst van D.V. 8 September zullen Julia van der Vlag en Anora Meems gedoopt worden. Graag nog speciale aandacht voor de gewijzigde aanvangstijden van de middagdiensten komende zondagen. Ga met God!

*Arnout Schuurman*

## NIEUWE PEKELA

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. J.R. Bulten  
14.30 uur ds. J.R. Bulten

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. J.R. Bulten  
14.30 uur ds. J.R. Bulten

### Gemeentenieuws

Op 14 augustus is broeder Jan van der Laan overleden. De laatste jaren was er bij hem veel benauwdheid. Hij mocht in de nabijheid van zijn vrouw en kinderen in alle rust heengaan. Tijdens de begrafenisdienst stonden we stil bij Exodus 15:26. De HERE God zorgt voor Israël tijdens de tocht door de woestijn. Hij belooft de Heelmeester te zijn.

### Diensten

Afgelopen zondag hoorden we over het vijfde en het zesde gebod. Goed om stil te staan bij wat het betekent om je vader en moeder te eren en wat de inhoud is van het gebod om niet te doden. Op 1 september zullen we 's ochtends en 's middags het Heilig Avondmaal met elkaar vieren. Op 8 september is de jaarlijkse startzondag, met 's ochtends een dienst gericht op de kinderen en 's middags gericht op de jongeren. We zullen stil staan bij het thema 'Dat je groeien mag'. Vanaf september zal dan ook het jeugdwerk weer van start gaan. Gezegende diensten gewenst!  
*ds. Sjors Bulten*

## ONSTWEDDE

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. Gurbe Huisman  
14.30 uur ds. Gurbe Huisman

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. Gurbe Huisman  
14.30 uur ds. Gurbe Huisman

### Kerkelijk

In de morgendienst van zondag 1 september bereiden we ons voor op de viering van het heilige avondmaal tijdens de ochtenddienst van zondag 8 september aanstaande. De eindemaandcollecte is bestemd voor de Gemeente-Werk-Commissie, voor de startweek. U kunt uw bijdrage ook overmaken op de rekening van de diaconie. Zoals al eerder gemeld staat de startweek van het nieuwe seizoen 2024-2025 dit jaar gepland in de week van maandag 9 t/m zondag 15 september. Volgende week delen we een boekje uit waarin het complete programma vermeld staat. Op de startzondag van 15 september willen we net als vorig jaar tussen de middag samen eten met zelfgemaakte producten die gemeenteleden thuis hebben klaargemaakt (soep, salade, broodjes etc.). Daarom vragen wij u alvast na te denken wat u/jij thuis klaar kunt maken voor deze maaltijd. Vanaf volgende week hangen er lijsten in de kerk waarop u dit kunt aangeven.

## Pastoralia

Het is aan het kerkbezoek goed te zien dat de meeste vakantiegangers weer zijn teruggekeerd. Zr. Fenny van der Wal zal over ongeveer 3 weken worden geopereerd, maar dat hangt af van haar conditie, waaraan nu gewerkt wordt. We hebben gedankt voor de succesvolle operatie van Arjan Tuinstra, die aan de blindedarm geopereerd werd en ook voor de succesvolle oogoperatie van Wennie Raveling, die aan beide ogen tegelijk van staar werd afgeholpen. We hebben voor beiden gebeden voor een goed en voorspoedig herstel.

## Bloemen

1 september K. Wubs en 8 september J. Wubs

## Autorijden

1 september Luud en Fennie Boels en 8 september Harm en Grietje Bakker.

## Jarigen

Op 2 september Trijnie Wever (1951). Op 3 september Harma Pronk (1936). Op 5 september Harm Klaas Wubs (1950). Op 9 september Els Wubs (1948). Van harte gefeliciteerd, een mooie feestelijke dag gewenst en voor elke dag van het nieuwe levensjaar Gods nabijheid en zegen.

## Gebed

Kom, Heilige Geest, spreek altijd tot mijn hart. En als Gij toch zwijgt, laat dan uw zwijgen tot mij spreken. Want zonder U loop ik gevaar mijn eigen inzicht te volgen en het te verwarren met wat Gij mij leren wilt. (Bernardus van Clairvaux)

*Gurbe Huisman*

## STADSKANAAL

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. A.J. van Zuijlekom

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. A.J. van Zuijlekom, Heilig Avondmaal

## Gemeentenieuws

Ineke van Dijk-Fennema moest weer opgenomen worden in het UMCG. Er wordt nu een andere behandeling toegediend, waarvan artsen meer resultaat verwachten. Ook Johan Wijnholds kreeg te maken met een terugslag. Kort nadat hij werd ontslagen uit het ziekenhuis moest ook hij weer opgenomen worden. Johan heeft een schouderprothese gekregen, maar helaas zorgt een bacterie in de schouder voor veel pijn en ongemak. Hij ligt in Emmen in het Scheperziekenhuis, waar men met een gerichte behandeling probeert de kwaal te bestrijden. We hebben Ineke en Johan in onze voorbede bij de Heer gebracht en Hem gevraagd hen nabij te zijn en genezing te schenken.

*Bert Wever*

## ULRUM

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. A. Veuger,  
voorbereiding Heilig Avondmaal

14.30 uur ds. A.C. van der Wekken

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. A. Veuger, Heilig Avondmaal

14.30 uur ds. A. Veuger

*Alle diensten worden online uitgezonden via  
kerkdienstgemist.nl*

## VEENDAM-WILDERVANK

### Zondag 1 september

10.00 uur ds. J.C. van der Vecht

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. J.C. van der Vecht

## Infotekst kerkelijk nieuws

Op zondag 1 september hopen we in een gezamenlijke dienst terug te kijken op de kinderfeestweek. De dienst begint om 10.00 uur. Op vrijdag 6 september hopen Maureen van Eden en Niels Broesder te trouwen. Ze willen graag Gods zegen over hun huwelijk vragen in een dienst die begint om 18.30 uur. Een gezegende dag toegewenst. Zondag 8 september is de startzondag voor het nieuwe kerkelijk seizoen. Deze dienst begint op het gebruikelijk tijdstip. Ook willen we ons dan voorbereiden op het Heilig Avondmaal dat we op zondag 15 september hopen te vieren en zal Maël Pieter Broesder, zoon van Siep en Sanne Broesder worden gedoopt. Een extra feestelijke dag dus.  
*Jakob van der Wal*

## WINSCHOTEN

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. J. Sijtsma

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. Seungmok Han / J. Wubs

## Diensten

Ds. Lof ging voor in de dienst en zijn thema was: "Kun je zingen". De basis hiervoor was te vinden in het boek Handelingen hoofdstuk 16 vers 16 t/m 34 uit de NBV21. Paulus en Silas hadden een slavin met een waarzeggende geest genezen, maar haar eigenaren zagen hun inkomen verminderen en zorgden er voor dat Paulus en Silas gestraft werden en in de gevangenis werden opgesloten. Ondanks de stokslagen en de barre omstandigheden in de cel zongen Paulus en Silas tot Gods eer en door een aardbeving kwamen ze vrij. Kunnen wij dat ook, zingen, God loven, ondanks tegenslagen, ziekte en uitzichtloosheid in ons leven?

Afgelopen zondag was ds. Admiraal onze voorganger. Zijn schriftlezing kwam uit 1 Petrus 1 en daarvan het hele eerste hoofdstuk. De mensen die Petrus' brief ontvingen, werden door hun omgeving als buitenbeentjes beschouwd. Dat kwam omdat ze de Here Jezus hadden leren kennen, uitverkoren waren door God en daardoor anders dachten en deden. Ze werden geroepen tot gehoorzaamheid en daardoor een vreemdeling in deze wereld. Ze leefden in een vijandige wereld, die hen niet moesten. De vraag die gesteld werd, hoe staan wij in het leven? Zijn wij ook vreemdelingen in deze wereld, zien wij ook verlangend uit naar de toekomst? Of is het bij ons allemaal wat vlak en wat minder actueel? De lezers van de brief van Petrus wisten waar hun toekomst lag, bij de terugkomst van Jezus.

### Meeleven

Op dinsdag 20 augustus werd Nox Jair geboren, hij is de kleinzoon van Hilly en Klaas de Vries en zoontje van Esther en Ewout. In de dienst van 25 augustus hebben we onze God en Vader mogen danken voor dit wonderlijke.

### Activiteiten

In de maand augustus verzamelen we voor de Voedselbank: chocola. Graag deponeren in het krat in de hal van de kerk. Vriendelijk dank namens de cliënten van de Voedselbank. Om in de agenda te noteren: 22 september is de start-zondag.

### Jarigen

Het contactblad en de opgave voor het kerkblad loop niet meer synchroon, in de volgende verschijning van het kerkblad worden dan de jarigen van september vermeld.

*J. Wubs*

## ZUIDLAREN

Wilt u een dienst bijwonen kijk dan op de website voor de meest actuele informatie: [www.cgkzuid-laren.nl/samenkomsten/ontmoeten](http://www.cgkzuid-laren.nl/samenkomsten/ontmoeten)

## Classis LEEUWARDEN

## BROEKSTERWALD ANDREAS

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. G.J. Capellen, Heilig Avondmaal  
14.30 uur ds. G.J. Capellen,  
nabetrachting Heilig Avondmaal

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. G.J. Capellen  
14.00 uur ds. G.J. Capellen, jeugdzondag

## BROEKSTERWALD PETRUS

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. Errit van der Heide

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. Errit van der Heide  
14.00 uur ds. Errit van der Heide

(de diensten zijn ook te volgen via het YouTube kanaal/CGK Petrus Broeksterwâld).

### Gemeente (mee-) leven.

#### Oog voor elkaar

Maandag 19 augustus kregen we het verdrietige bericht van het overlijden van zuster Akke Visser. Akke is 85 jaar geworden. Onze gedachten zijn bij haar man Sikke, haar kinderen en kleinkinderen nu Sikke verder moet zonder zijn ynleave frou en de kinderen en (achter-) (achter-) kleinkinderen zonder hun soarchsumemem en grutske beppe en oerbeppe. We bidden dat zij allen de kracht mogen ontvangen om dit verlies te dragen en troost mogen putten uit de zekerheid dat God Zijn kind heeft thuisgehaald. De dankdienst voor het leven van Akke vond zaterdag 24 augustus plaats. In deze dienst, waarin onze eigen predikant ds. Errit van der Heide voorging, stonden de woorden van Psalm 73 vers 26 centraal: 'Al bezwijkt mijn hart en vergaat mijn lichaam, de rots van mijn bestaan, al wat ik heb, is God, nu en altijd.' Laten we als gemeente biddend en meelevend om Sikke, Johannes en Stientje, hun dochter Minke en de verdere familie heen staan.

### Bloemengroet

De bloemen gingen de afgelopen zondagen als felicitatie naar Piet Nolles, Dirk van der Galiën, Melle Durk van der Ploeg en Andries Bijlstra, die allen in de afgelopen weken jarig waren. Gemeentedag. Op zaterdag 28 september staat de gemeentedag gepland. In de nieuwsbrief vindt u het programma. Via de link in deze nieuwsbrief of via het formulier in de achterzaal van de kerk kunt u zich opgeven.

### Zondagsschool

M.i.v. aanstaande zondag 1 september is er iedere zondag tijdens de ochtenddienst weer zondagsschool voor de kinderen van 4 t/m 12 jaar. Kinderoppas. Voor de kinderen van 0 – 4 jaar is er tijdens de ochtenddiensten oppas in de zaal naast de kerk.

*Marten de Jong*

## DAMWOUDE

### Zondag 1 september

9.15 uur ds. R. Kok  
14.00 uur ds. R. Kok

## Zondag 8 september

9.15 uur ds. A.A. Egas

14.00 uur ds. A.A. Egas

## DOKKUM

### Zondag 1 september

9.15 uur ds. A.C. van der Wekken

14.00 uur ds. A. Veuger

### Zondag 8 september

9.15 uur ds. A.C. van der Wekken

14.00 uur ds. E.J. van der Heide

### Kerkelijk nieuws

Zuster Hepy Wijbenga heeft het zorgpension mogen verlaten en is weer thuis. Daar hebben we de Here voor gedankt. In alles wensen we haar heel veel sterkte toe bij de verdere revalidatie.

We noemen ook de naam van zuster Riet Straatman-Peperzak. Onze zuster wordt verpleegd in de Waadwente en haar krachten nemen zienderogen af. Ons gebed is dat de Here ook in deze fase van haar leven haar nabij wil zijn. Dankbaar zijn we dat ze in alles op de Here God vertrouwt.

### Overige mededelingen

De volgende Muziek voor Iedereen is op DV woensdag 11 september. Tot en met zondag 8 september kunt u liederen voor deze uitzending aanvragen.

### Komende tijd

Zondagmorgen 1 september hoop ik u zelf voor te gaan en in de middagdienst zal ds. Albert Veuger voorgaan. In de morgendienst van zondag 8 september zal de bevestiging van de nieuwe ambtsdragers plaatsvinden. We zijn dankbaar dat God doorgaat met Zijn kerk en met Zijn werk. In de middagdienst zal ds. Errit van de Heide voorgaan.

Ik wens u gezegende diensten toe.

Hartelijke groeten vanuit Dokkum.

*Ton van der Wekken*

## DRACHTEN

### Zondag 1 september

9.15 uur ds. J. Nutma

14.00 uur ds. J. Jongsma

### Zondag 8 september

9.15 uur ds. J. Nutma

14.00 uur ds. A.C. van der Wekken

### Gemeentenieuws

Nu de vakantieperiode achter de rug is stoppen ook de gezamenlijke diensten. In de komende periode zal evaluatie volgen. We kunnen terugzien op diensten waarbij we met elkaar Gods grootheid mochten horen en bezingen.

Begin augustus waren br en zr Van der Galiën ( Eems) 50 jaar getrouwd. Met hen danken wij de Here voor Zijn trouw en bidden met hen dat de Here ook verder met hen mee zal gaan.

Bij Sjoerd en Trix Edema en Johan en Siea Bultsma was er grote schrik en verdriet door het plotseling overlijden van de jongste broer van Trix en Siea. Wij bidden hen Gods nabijheid en kracht toe bij het verwerken hiervan.

Met Zr Feersma- Hoekstra leven wij mee nu door een noodlottig ongeval haar dochter Loek op 17 augustus overleed. Wij wensen en bidden haar Gods nabijheid toe.

Br Folkert Bruining werd overgebracht naar Nijbertilla voor observatie en onderzoek. Er zijn nog veel vragen. Voor de kinderen is er naast de zorg om heit ook veel zorg om jongste zus Hannie. Ook voor hen bidden we om Gods nabijheid en kracht.

Vanaf maandag herneemt de loop der dingen zijn normale ritme. Weet dan dat ook daarbij God aanwezig is en over ons waakt.

Op DV 4 september brengen de broeders Dorst en van Keulen een kerkvisiteatiebezoek namens de classis. Ook vergadert daarna de kerkenraad voor de eerste keer na de vakanties.

Met hartelijke groet

*Sjaak Koolhaas, scriba*

## DROGEHAM

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. A. Dorst

14.00 uur ds. A.J. Droger

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. M.J. van Keulen

14.00 uur ds. M.J. van Keulen

### Gemeentenieuws

#### Uit de Maranatha-gemeente

Zr. G. van der Ploeg-Hoeksema kreeg te maken met rouw en verdriet vanwege het overlijden van haar zwager. Tevens een zwager/oom van zr A.M. Boetes-Jonkman en Ronnie en Nienke Boetes. We hebben hen allen aan de Heere opgedragen in de voorbede en gevraagd of de Heere hen wil troosten en kracht wil geven. Dankzegging was er met br. en zr. Rien en Lisa de Vries die uit Gods hand een gezonde zoon mochten ontvangen. Ze noemen hem Haico. Haico is het broertje van Martine. We hebben de Heere gedankt voor dit mooie wonder en gebeden om Zijn onmisbare zegen in de opvoeding. Zondag 8 september houden we de jaarlijkse startzondag. Iedereen is van harte welkom en er is speciale aandacht voor de jeugd van de gemeente. *Ds. M.J. van Keulen*

## FEANWALDEN

### 1 september

9.30 uur ds. D.J. Steensma

### 8 september

9.30 uur ds. D.J. Steensma, Heilig Avondmaal

### Gemeentenieuws

Zondag maken we een begin met de voorbereiding op het heilig avondmaal dat we op zondag 9 september a.s. hopen te vieren. De collecte bij het avondmaal is voor een project in de Rotterdamse havens onder zeevarenden. Daar is onder andere ds. Jan Willem Ester werkzaam. Na de viering is er koffiedrinken. Dan is er ook gelegenheid om met elkaar te spreken over wat God ons in zijn goedheid schenkt. We hopen op een gezegende avondmaalsviering. Tot en met zondag 1 september kan de kopij voor het Us Bledtsje worden ingeleverd. Dankbaar zijn we dat vorige week zaterdag velen een bezoekje brachten aan onze kerk. Velen zagen voor het eerst ons kerkgebouw van binnen. Er zijn goede gesprekken geweest en waardevolle contacten gelegd en onderhouden.

*D.J. Steensma*

## FRANEKER

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. M.J. Koppe (Dokkum)

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. Arend de Braak

## HARLINGEN

### Zondag 1 september

10.00 uur leesdienst

ook online te volgen via

<https://dehavenharlingen.nl/live-uitzending/>

### Zondag 8 september

10.00 uur ds. D. de Jong

ook online te volgen via

<https://dehavenharlingen.nl/live-uitzending/>

## LEEWARDEN

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. Wim de Bruin, livestream via

[www.cgkleeuwarden.nl](http://www.cgkleeuwarden.nl)

16.30 uur ds. Alfons van Vliet, crosspoint, livestream

via [www.cgkleeuwarden.nl](http://www.cgkleeuwarden.nl)

16.30 uur ds. A.A.J. de Boer, kerkdienst in de

Morgenster, te beluisteren via

[www.kerkdienstgemist.nl](http://www.kerkdienstgemist.nl)

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. Johan Ebbers, Heilig Avondmaal,

livestream via [www.cgkleeuwarden.nl](http://www.cgkleeuwarden.nl)

16.30 uur ds. Bart Visser, kerkdienst in de Bethelkerk, te beluisteren via [www.kerkdienstgemist.nl](http://www.kerkdienstgemist.nl)

### Jubileum

Marten en Berber Peeringa vierden een bijzonder jubileum. Ze waren vrijdag 23 augustus 50 jaar getrouwd. Heel bijzonder om dit samen met kinderen en kleinkinderen te kunnen vieren. Het leven wat niet altijd makkelijk voor hen maar tegelijk hebben ze ook ervaren dat de tekst die ze meekregen bij hun huwelijk waar is: 'De Heere is myn hoeder, neat bin ik brek'.

### Voorbeden

'Onze' dominee Kees den Hertog viel met de fiets. Het herstel gaat goed maar het vraagt alles bij elkaar wel wat tijd om terug te komen.

We leven mee met Aukje Haan die een pittig revalidatietraject loopt in Beetsterzwaag. Ze heeft ook iets heel moois te vieren. Ze is weer oma geworden van een prachtige kleindochter; Elisa Jane, dochter van Frank en Sarina.

Geke van de Meulen-Logtmeier is opgenomen in Erasmushiem. De zorg voor haar was thuis bij haar man Thomas te zwaar geworden. Heftig voor hen allebei maar ook zijn ze dankbaar dat deze zorg er ook is. Akkie de Vries was een paar dagen in het MCL vanwege klachten van duizeligheid, waarschijnlijk vanwege de bloeddruk. Ze is gelukkig weer thuis en daar is zij met Piety heel dankbaar voor.

Geertje Boer Holwerda viel in haar huis en brak haar heup. De operatie is goed verlopen en binnen een week mocht ze weer naar huis. Daar is ze samen met Cor heel dankbaar voor.

Janke Jellema kreeg een goede uitslag van de scan. De tumoren zijn of gelijk gebleven of geslonken. Ze moet nog één chemokuur en daarna nog een periode met immunotherapie.

Jappie Tiemersma is verhuisd van Noorderbreedte naar Abbingham. Terug naar zijn eigen huis zat er niet meer in. Dat is lastig. We bidden mee dat hij het op z'n nieuwe plek snel naar z'n zin zal hebben.

Koosje Smeding was een paar dagen opgenomen in het MCL vanwege klachten vanwege vasthouden van vocht. Ze is inmiddels weer thuis in de hoop dat ze daar verder aan kan sterken.

Bij Jan Jellema is een probleem met het immuunsysteem aan het licht gekomen. Op dit moment wordt er volop onderzocht wat de oorzaak is en wat er aan gedaan zou kunnen worden. Veel is onzeker en spannend. We dragen Jan & Elsbeth met hun kinderen aan God op. Tiny Gort werd opgenomen in het MCL vanwege een ontsteking aan de alveesklier. Gelukkig kon ook zij na een aantal dagen weer naar huis. Samen met Roelof is ze daar heel dankbaar voor.

We dragen iedereen – en ook allen die hier niet bij name zijn genoemd, maar wel in onze harten, gedachten en gebeden zijn - op aan onze God en Vader. Hij is erbij. Allen gezegende weken toegewenst

*Nel Noppe*



## SIEGERSWOUDE-DE WILP

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. D. van der Zwaag  
14.30 uur ds. D. van der Zwaag

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. D. van der Zwaag  
14.30 uur ds. D. van der Zwaag

## SNEEK

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. G. Bruinsma  
17.00 uur ds. S. Braaksma (Leeuwarden)

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. G. Bruinsma  
17.00 uur ds. T. Walewijn (Leek), Heilig Avondmaal

## SURHUISTERVEEN

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. A.J. Droger  
14.00 uur ds. Albert-Jan Dorst

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. Albert-Jan Dorst  
14.00 uur ds. Albert-Jan Dorst

### Gemeentenieuws

In Surhuisterveen merken we dat de meeste vakantiegangers weer teruggekeerd zijn. Sommigen gaan nog op vakantie of anderen zijn helemaal niet meer op vakantie geweest. Het is altijd fijn om elkaar na een periode van vakantie weer terug te zien.

In de gemeente hebben we gedankt dat broeder Kor van der Wal na een lange tijd weer thuis is gekomen. Ook is de ingreep bij br. Geert Kuipers geslaagd. Voorbede was er voor broeder en zuster Bakker, vanwege het overlijden van een broer van broeder Bakker.

*Ds. Albert-Jan Dorst*

## ZWAAGWESTEINDE

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. B.H.P. Mussche,  
voorbereiding Heilig Avondmaal  
14.00 uur ds. B.H.P. Mussche

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. B.H.P. Mussche, Heilig Avondmaal  
14.00 uur ds. B.H.P. Mussche

### Overlijden

Opnieuw werden we als gemeente opgeschrikt door het plotseling overlijden van onze geliefde broeder Meine Boetes in de leeftijd van 81 jaar. Onze broeder had te kampen met een broze gezondheid en daar was hij zich ook van bewust. In tijden van moeiten en zorgen wees hij altijd omhoog en zei dan "Kijk, daar komt mijn kracht vandaan" en "Vader wat U doet is

goed". Boven de rouwkaart stond "Veilig in Jezus armen". Op grond van het getuigenis van onze broeder dat hij bij meerdere gelegenheden heeft mogen uitspreken, mogen we erop vertrouwen dat hij nu bij zijn Heere en Heiland in de hemel mag zijn. Als we mogen schuilen achter het volbrachte werk van onze Heere Jezus Christus dan is er uitkomst in leven en sterven. We hebben Tally, de kinderen en kleinkinderen opgedragen aan de Heere, dat hij hen troost en kracht wil geven om dit verlies te dragen.

### Pastoralia

We hebben voorbede gedaan voor onze zuster Baukje Dijkstra-Kooistra. Haar krachten nemen langzaam af. We hebben haar opgedragen aan onze Heer en Heiland. Dankzegging was er voor onze zuster Griet de Bruin, de operatie die zij moest ondergaan is geslaagd. We hebben gedankt dat alles goed is gegaan en gebeden dat de operatie ook het gewenste effect mag hebben.

### Woord

Bent u een wegwijzer tot de Heer? Oftewel een levende hoop, die voorleeft dat er geen grotere vreugde is dan leven in afhankelijkheid van Hem. Een levende hoop, die uitzielt naar een heerlijke en overgankelijke erfenis in de hemel. Een levende hoop, die getuigt en oproept: "ga op je knieën, belijd je zonden en nader tot Hem. Hij is de Weg, de Waarheid én het Leven. Hij heeft mij Zijn genade, ja álles, gegeven. Dat biedt Hij ook jou en u aan!"

Allen een gezegende week toegewenst. Ga met God en Hij zal met u zijn.

Hartelijke groet vanuit De Westereen,  
*Uw kerkenraad*

## Classis HOOGVEEN

## ASSEN

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. G. Vos  
16.30 uur ds. G. Vos,  
gezamenlijke dienst in de Bethelkerk

### Nieuws uit de Bethelgemeente

Afgelopen zondag hebben we ons in de dienst voorbereid op de viering van het Heilig Avondmaal. De tekenen van lichaam en bloed mogen ons weer bepalen bij Zijn grote liefde voor ons. Volgende week hopen we als broeders en zusters samen het Heilig Avondmaal te vieren. Voor de scholen loopt de zomervakantie op

zijn einde. Ook het kerkelijk seizoen gaat onder de zegen van de Heer weer van start.

### Verjaardagen

Br. Overweg hoopt op 7 september zijn 76<sup>e</sup> verjaardag te vieren.

### Aan tafel

We worden genodigd aan de tafel des Heren, wat een voorrecht!

*Nynke de Vries-Rintjema*

## DEDEMSVAART

### Zondag 1 september, Heilig Avondmaal

9.30 uur ds. A. Wagenaar (Wierden)

19.00 uur ds. A. Wagenaar

### Zondag 8 september, Startzondag

9.30 uur student R.B.J. van der Linden (Gorinchem)

15.30 uur student R.B.J. van der Linden

### Gemeenteleven

In de vroege ochtend van 14 augustus is zuster Geertje Kreeft- Kersties overleden. Ze is 93 jaar geworden. De laatste jaren woonde zuster Kreeft in het verzorgingshuis te Coevorden. De begrafenis heeft plaatsgevonden vanuit de Protestantse kerk te De Krim op dinsdag 20 augustus en aansluitend is haar lichaam begraven op de begraafplaats te De Krim. In de dienst van zondag 18 augustus hebben we stilgestaan bij haar overlijden en we hebben Gezang 14 vers 1 en 2 gezongen. Moge de Here haar zoon en schoondochter en hun kinderen troosten in dit verlies.

We hebben gebeden voor zuster Sophie Brink. Ze moest weer beginnen met kuren en we bidden om kracht om dit te doorstaan.

We hebben gedankt met broeder en zuster Gosse en Gerrie van der Meulen. Gosse is maandag geopereerd aan zijn hart. Dit is voorspoedig gegaan en hij mocht vrijdag weer thuiskomen. We bidden voor verder herstel.

We hebben gebeden voor broeder Dolf Boes, die een ooglid operatie moet ondergaan. Al is het misschien geen grote operatie, we zijn in alles afhankelijk van de Here en we hebben Hem gebeden om bescherming en herstel.

### Startactiviteiten

Zaterdag 7 september gaat de jeugd van 4 tot 12 jaar naar de Flierefluiter. Vertrek om 9.30 uur bij de kerk. De jongeren vanaf 12 jaar gaan naar activiteitenpark Outdoor Ommen. Vertrek om 12.30 uur vanaf de kerk. Opgave bij jeugdouderling Luc de Ronde.

### Verjaardagen 70+

Op zondag 1 september hoopt zuster Mannie Fieten-Harmsen haar verjaardag te vieren. Op dinsdag 10

september is de verjaardag van zuster Reini van Eck-Hotting en ook van zuster Swanny Oosterhof-Huisman. Alle jarigen een goede verjaardag gewenst en een gezegend nieuw levensjaar.

*Marja Lindenhovius- van der Bent*

## EMMEN

*Geen kopij ontvangen*

## HARDENBERG

### Zondag 1 september

10.00 uur ds. D. Bienen,  
voorbereiding Heilig Avondmaal

14.45 uur ds. K. Jonkman

### Zondag 8 september

10.00 uur ds. D. Bienen, Heilig Avondmaal

14.45 uur ds. D. Bienen, nabetrachting

### Gemeentenieuws

Als het goed is zijn onze dominee en zijn vrouw op dit moment in Frankrijk. Zoals bekend woont daar een zoon van hen, samen met zijn vrouw en hun zoontje. Eind vorige week kregen ze te horen dat hun zwangere schoondochter deze week gaat bevallen met behulp van een keizersnee. Zij werden toen gevraagd om in deze spannende dagen de zorg van hun kleinkind op zich te nemen. Vermoedelijk heeft de bevalling inmiddels reeds plaatsgevonden. De bedoeling is dat ze vóór aanstaande zondag al weer terug zijn, zodat de geplande preekvoorziening niet aangepast hoeft te worden.

Volgende week zondag vieren we weer het Heilig Avondmaal. Daar mogen we ons aanstaande zondag op voorbereiden. Tijdens het Heilig Avondmaal gedenken we door het eten van brood en het drinken van wijn het lijden en sterven van onze Heer en Heiland Jezus Christus, waardoor er vergeving van zonden is. De wijn is alcoholvrij en het brood glutenvrij. We wensen elkaar een Gezegende viering toe. In de middagdienst wordt nabetrachting gehouden.

Droevig nieuws is er ook te vermelden. De vader van zuster Mentina Hospers is plotseling overleden. Door zijn vertrouwen op de Heere God te stellen, mag hij nu bij zijn hemelse Vader zijn. Inmiddels heeft de begrafenis plaatsgevonden. We condoleren haar en haar gezin Van Harte en wensen hen veel sterkte en bovenal Gods Zegen.

Verder hoorden we afgelopen zondag dat de zus van zuster Betsy Broersma-Gerritse en broeder Wouter Gerritse is overleden aan een hersenbloeding. Ook langs deze weg oprecht gecondoleerd met dit verlies. Haar heengaan vond plaats in het geloof dat de Here haar in Zijn vaderhuis heeft opgenomen.

Het zit broeder Henk de Groot ook niet mee. Hij heeft vele lichamelijke klachten en is nu wederom gevallen. Hij heeft zich daarbij ernstig bezeerd. We bidden en wensen hem volharding en uitzicht.

Verder doen we een oproep om hen die door ziekte of ouderdom niet meer in de kerk kunnen komen een kaartje met een bemoediging te sturen. We denken hierbij onder meer aan zuster Tina de Groot in Oostloorn, aan zuster Femmy Reinds in de Westerkim te Hoogeveen en broeder en zuster Johan en Jannie Zomer in zorgcentrum Oldenhaghen te Ommen. Door namen te vermelden loop je de kans niet iedereen te noemen. Voel u daarom maar vrij om de lijst zelf aan te vullen.

Hartelijke groet vanuit Hardenberg.  
*Abel Gelling*

## HOOGVEEEN

### Zondag 1 september

#### Ichthuskerk

9.30 uur ds. J.W. Moolhuizen,  
doopdienst (A/O-dienst)

18.30 uur ds. M.H.T. Biewenga (Hasselt - NGK)

### Zondag 8 september - Startzondag

#### Centrumkerk

9.30 uur ds. J. van 't Spijker, gezinsdienst

#### Ichthuskerk

9.30 uur ds. J.W. Moolhuizen, gezinsdienst

#### Echten

15.30 uur ds. J.W. Moolhuizen, open luchtdienst

### Kerkelijk nieuws

Aan de gemeente is meegedeeld, dat op donderdag 29 augustus in de Ichthuskerk een zegen gevraagd wordt over het huwelijk van Hendrik Boer en Jacolien Versteegen. Deze dienst begint om zeven uur (19.00 uur) en staat onder leiding van ds. Wouter Moolhuizen.

### Een geboortebericht

Op dinsdag 20 augustus is in het gezin van Frank en Sarina van Wijk- Marinus, Bentinckslaan 31 een dochter geboren met de namen Elisabeth Jane. Sarina en Elisa zijn woensdag 21 augustus teruggekomen uit het ziekenhuis en alles is goed gegaan.

### Gedoopt

Zondag 1 september worden in de Ichthuskerk twee kinderen gedoopt: Merel, dochter van Joost & Nathalie Dankers en Nomé, dochter van Sander & Jeanine Everts.

### Overleden

Op zondag 18 augustus is onze zr. Joke Jonkman-Lam-

mers na een ernstige ziekte op de leeftijd van 65 jaar overleden. Zij woonde Kymmellstraat 97. In het midden van de gemeente hebben wij onze zr. Joke Jonkman-Lammers herdacht. Joke werd geboren op 12 april 1959 en ontsliep op 18 augustus 2024. Op het bericht van haar overlijden staan de woorden uit Romeinen 8 vers 31: 'Als God voor ons is, wie zal dan tegen ons zijn? In de dankdienst voor haar leven stond de tekst uit 1 Korintiërs 13 vers 7 centraal staan: 'Door de liefde verdraag je alles wat er met je gebeurt. Door de liefde blijf je geloven en vertrouwen. Door de liefde blijf je altijd volhouden.' We zijn een moment stil geweest en hebben vervolgens ter nagedachtenis aan onze zr. Joke Jonkman gezongen: Opwekking 392 vers 1 : 'Mijn Jezus, ik houd van U, ik noem U mijn Vriend en vers 3: 'Ik zal van U houden, in leven en dood...

### Start jeugdseizoen

Op D.V. zaterdag 7 september start het seizoen weer voor de jeugd en jongeren. 's Middags is er een programma voor de leeftijd van 12 t/m 15 jaar (15.00 uur Zeskamp en om 17.00 uur BBQ) en 's avonds vanaf 19.00 uur is er een 16+ programma (BBQ + kampvuur). Je kunt je hier nog voor opgeven t/m uiterlijk 1 september aanstaande! Dit kan via de QR-code op de poster in de hal of bij Martin Rusken (tel.: 06-15949223). Ook de catecheten en de clubleiders (van de vrijdagavondclub) hopen er zoveel mogelijk bij te zijn. Een mooie manier om elkaar dus wat beter te leren kennen. Deelname is gratis! Zie voor meer info in het Contact.

### Startzondag

Op 8 september is het zover! Dit staat er op het programma: Er is 's ochtends dienst in beide kerkgebouwen en aansluitend koffiedrinken met taart. We willen jullie net zoals voorgaande jaren vragen om taart(en) te bakken. Wil je de taart gesneden mee te nemen naar de kerk? Vergeet niet je naam op het blik te zetten! Indien je rekening hebt gehouden met een allergie de taart graag voorzien van een briefje hierover. Je hoeft je niet op te geven voor het taartenbakken. Vanaf 12:30 uur ontvangst bij de Speelweide in Echten. We beginnen daar om 13:00 uur met een gezamenlijke lunch waarvoor iedereen iets te eten en drinken meeneemt. Het is fijn als je wat extra meeneemt, maar dat hoeft niet overdadig. Neem naast eten en drinken ook een stoel, bord, beker en bestek mee.

Om 14:00 uur start het middagprogramma: Wandeling in het bos, Springkussen, Schminken, Knutselen voor jong en oud, Volleybal, Bijbel- en pubquiz, en een gloednieuw onderdeel de CGK markt! Vanaf 15:15 uur ontvangst bij de Speelweide in Echten met koffie en thee. Om 15:30 uur begint de openluchtdienst. Vergeet niet om een stoel mee te nemen naar de dienst!

Bij slecht weer zal er een alternatief programma zijn in de Ichthuskerk. Tijden blijven dan ongewijzigd. Mocht u graag aanwezig willen zijn maar heeft u geen vervoer dan mag u mailen naar [gschoutenbrandsen@gmail.com](mailto:gschoutenbrandsen@gmail.com). Indien u mogelijkheden heeft om (extra) personen te vervoeren dan horen wij dat ook graag via dit mailadres. Wij hebben er zin in en zien jullie graag de 8e. Groetjes van de Startzondagcommissie

### Dankzegging en voorbede:

#### *Wij hebben gebeden voor:*

Mahdi Moradi en Kebriya Afshar: om een zegen over hun huwelijk, waarvan de kerkelijke bevestiging heeft plaatsgevonden op maandag 19 augustus.

De familie van onze overleden zr. Joke Jonkman-Lammers, haar man Stoffer, kinderen, kleinkinderen en verdere familie.

br. Wijnand Koster, Dr. Dassenstraat 39, de vader van Wijnand is op vrijdag 23 augustus overleden. Er is ook gebed voor zijn moeder, haar kinderen en kleinkinderen.

Br. en zr. Harry en Kia Kikkers-Paas-Jos van Aalderenslaan 60, na een val op zondag 18 augustus werd Harry opgenomen in het ziekenhuis te Emmen, waar een gebroken heup werd geconstateerd. Inmiddels heeft er een geslaagde operatie plaatsgevonden. Maar door complicaties is Harry zijn toestand helaas verslechterd. Een zegen over hun huwelijk van Hendrik Boer en Jacolien Versteegen, waarvan de kerkelijke bevestiging zal plaatsvinden op donderdag 29 augustus.

#### *Wij hebben gedankt voor:*

De geboorte van Elisa in het gezin van Frank en Sarina van Wijk.

Zr. Neli-Anne Zijderveld, De Poste 16, Hollandscheveld, zij is dankbaar dat God voorzien heeft in een woonplek voor Raphael en dat er gestart kan worden met diverse therapieën.

Br. en zr. Peter en Ariënne van Ooijen-Verhoeve, Karper 38. Zij zijn dankbaar dat zij op dinsdag 27 augustus mogen vieren dat ze 25 jaar getrouwd zijn.

### Bloemen

Op zondag 18 augustus ging de bloemengroet naar br. en zr. Roelof en Hillie Everts-Uitslag, Modderwijk 15, Nieuweroord.

Op zondag 25 augustus ging de bloemengroet naar br. Jan Arends, Alteveerstraat 44/6.

### 80+ Jarigen

Op 4 september twee jarigen, zr. Thea Annen-den Boon (De Plevier 45, Hoogeveen) hoopt dan 85 jaar te worden en zr. Marry Salomons-Aalbers (De Rietgans 49, Hoogeveen) 82 jaar. Op 5 september hoopt br. Jan Looovers (Roerdomplaan 100, Hoogeveen) 83 jaar te worden. Op 7 september hoopt zr. Gé Hoorn-Wassen

(Buizerdlaan 41, Hoogeveen) 85 jaar te worden en op 8 september zr. Hennie Koster-Kat (Schoolstraat 91, Hoogeveen) 81 jaar. Ten slotte hoopt op 11 september br. Jurrie Klunder (Roerdomplaan 5, Hoogeveen) 82 jaar te worden en op 12 september zr. Sjoukje Lijs-ter-Koekoek (Valkenstede 28, Hoogeveen) 86 jaar. Namens de gemeente allen van harte gefeliciteerd en Gods nabijheid en zegen gewenst voor het komende levensjaar.

*Peter van Ooijen*

## MEPPEL

### Zondag 1 september

9.30 uur student Henk Jan Ymker,  
voorbereiding Heilig Avondmaal

16.30 uur student Henk Jan Ymker

### Zondag 8 september

9.30 uur prof. H.J. Selderhuis, Heilig Avondmaal

16.30 uur ds. A. Aalderink,  
voortzetting en nabetrachting

### Gemeentenieuws

Afgelopen periode waren er geen specifieke voorbeden. Dat wil niet zeggen dat er niets te bidden valt. Zeker nu we staan aan het begin van een nieuw seizoen. Ons gebed is er voor de kerkenraadsvergadering van donderdag 29 augustus. Voor al het werk wat weer in de gemeente mag beginnen. Op zondag 8 september mag het Heilig Avondmaal worden gevierd. "Ieder dan die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, die in de hemelen is", zegt Jezus in Mattheus 10:32. Dat belijden houdt veel in want dat doen we met woord en daad. Aan de tafel van het verbond, in het dagelijks leven als getuige van het rijke evangelie en ook in de onderlinge band in de gemeente. In de brief aan de Hebreëen worden we aangemoedigd als gelovigen om niet achter te blijven en elkaar aan te sporen. Dat mag ons voortdurend gebed zijn. Tegelijk bidden we voor hen die langdurig ziek zijn en die soms heel veel moesten inleveren qua gezondheid en kwaliteit van leven. Tegelijk weten we "Wie in mij gelooft zal leven!", Joh. 11:25. Dat geeft houvast.

*Henk Bokhorst, pastoraal werker*

## NIEUW BALINGE

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. C. Cornet

14.30 uur ds. C. Cornet

### Zondag 8 september

9.30 uur stud. H.J. Ymker

14.30 uur stud. H.J. Ymker

### Gemeentenieuws

We zijn dankbaar voor de periode van vakantie die

achter ons ligt; de Heere heeft ons allemaal willen bewaren. Wel is er ziekte en zorg. Br. J.S. Paas moest onverwachts naar het ziekenhuis en heeft een pacemaker gekregen. Zo denk je kerngezond te zijn, en zo ben je hartpatiënt. Dat is best heftig. Bij zr. H. Mol is een gezwel geconstateerd dat nu eerst nader onderzocht moet worden. Dat zijn spannende weken. Br. A.D. Pellikaan is gestart met een reeks bestralingen. We hopen en bidden dat die tot zegen voor hem zullen zijn en dat de bijwerkingen beperkt blijven. Br. J.A. Roest heeft een staaroperatie ondergaan. Dat lijkt tegenwoordig misschien een kleine ingreep, maar ook hiervoor is sturende hand van de Heere onmisbaar. Er zijn nog anderen die gezondheidsklachten hebben, of bij wie de krachten minder worden. Terwijl ik dit schrijf komen de eerste regels van Ps. 46 vers 1 mij in gedachten: "God is een toevlucht voor de Zijnen, hun sterkt", als zij door droefheid kwijnen; Zij werden steeds Zijn hulp gewaar, In zielsbenauwdheid, in gevaar." Een plekje in die Schuilplaats wens ik alle lichamelijke en geestelijke beproefden toe.

Wat betreft het gemeentelven kan ik nog vermelden dat de vakantiebijbel dagen net achter de rug zijn. Het Woord is gezaaid, ons gebed is dat de Heere vruchten geeft. Verder hopen we aankomende zaterdag onze gemeentedag te houden. En de zondag erop is het al onze startzondag. Na de middagdienst is er dan preekbespreking. We zien naar deze dagen uit en hopen op goede ontmoetingen.

Ja, en dan beginnen maandag, of misschien hier en daar een dag later, de scholen weer voor onze kinderen en jongeren. Jullie allemaal een heel fijn school of studiejaar toegewenst! En we vergeten alle leerkrachten niet die onze kinderen mogen onderwijzen. Daarvoor ook kracht, wijsheid en liefde toegewenst. Met een hartelijke groet,  
*Ds. C. Cornet*

## NOORDSCHESCHUT

### 1 september 2024

9.30 uur ds. A.A.L. Aalderink

19.00 uur ds. A.A.L. Aalderink

### 8 september 2024

9.30 uur ds. A.A.L. Aalderink

14.00 uur ds. A.A.L. Aalderink

### Gemeentenieuws

Broeder en zuster Guus en Alie Veldman waren op 13 augustus 55 jaar getrouwd. Broeder en zuster Roel en Lummie Stevens waren op 17 augustus 40 jaar getrouwd. Allen van harte gefeliciteerd met dit jubileum! Ook hebben wij voorbede gedaan voor onze eigen predikant, ds. Aalderink. Op 21 augustus heeft hij een operatie ondergaan aan zijn lies (liesbreuk). De operatie is geslaagd, waarvoor dankzegging is gedaan.

Ook hebben wij voorbede en dankzegging gedaan voor zuster Boer-Vos. Haar gezondheid gaat de goede kant op. Wel is zij tijdelijk opgenomen in de Beatrix in Hollandscheveld.

Voorbede is ook gedaan voor zuster Trijntje Schoneville. Zij is gevallen en heeft haar heup gebroken. Ze is opgenomen in Emmen voor een operatie. Zuster Diederling heeft een aandoening aan haar oog. Zij wordt daarvoor behandeld. Er is gebeden voor het gezin Gertjan en Jolanda Hamstra en verdere familie, nu de vader van Gertjan op 24 augustus is overleden. We dragen hen op aan onze Hemelse Vader.

### Verjaardagen

Op 2 september hoopt zuster Jannie Giethoorn-Zwiep haar verjaardag te vieren. Zij viert dan haar 79<sup>e</sup> verjaardag. Een dag later, op 3 september, hoopt zuster Jennie Zwiep-Engels te verjaren. Zij wordt 91 jaar. En op 4 september verjaart zuster Jannie Benjamins-Klunder. Zij wordt dan 88 jaar.

Namens de gemeente alvast van harte gefeliciteerd en Gods zegen toegewenst.

*Carlo Annen*

## STEENWIJK

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. K. Jonkman

17.00 uur ds. D.A. Brienen

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. K. Jonkman

14.00 uur ds. K. Jonkman

### Gemeentenieuws

Br. G. Doosje heeft onderzoeken gehad in het UMCG. Er zijn kwaadaardige cellen op zijn stembanden gevonden. Intussen is er met een medisch team gesproken over het vervolgtraject. We hebben gebeden om kracht en of de Here hem dragen wil.

*E. Bakker*

## Classis Zwolle

## DRONTEN

### Zondag 1 september

#### Ontmoetingskerk

9.30 uur drs. J. Oosterbroek

#### De Lichtboei

16.30 uur br. B. van de Kamp, leesdienst

## Zondag 8 september, Startzondag

### Ontmoetingskerk

9.30 uur drs. J. Oosterbroek

### De Lichtboei

16.30 uur dr. R.T. te Velde

### Gemeentenieuws

We hebben gebeden voor en leven mee met: Luuk Gerritse die naar het ziekenhuis moest, waar bleek dat hij een lithiumvergiftiging had.

WH

## EMMELOORD

### Zondag 1 september

#### Hoeksteen

9.30 uur ds. R. Soeters (Leeuwarden),  
Heilig Avondmaal

19.00 uur ds. B. Loonstra (Utrecht), Heilig Avondmaal

### Zondag 8 september

#### Hoeksteen

9.30 uur ds. J. Duijster

16.30 uur ds. A. Hofland (Hasselt), connectdienst

### Gemeentenieuws

#### Rondom de diensten

Alle diensten worden online uitgezonden via you tube en kerkdienstgemist. [www.hoeksteenemmeloord.nl](http://www.hoeksteenemmeloord.nl)

### Zondag

Iedere zondag mag Gods woord weer klinken. De afgelopen zondag werden we bemoedigd door het refrein van Psalm 136. Gods liefde blijft altijd, Zijn trouw duurt tot in eeuwigheid. We mogen dat meenemen als een immer terugkerend refrein. Ook en juist, als het in ons leven niet zo prettig verloopt. Als de gebeurtenissen, onze zorgen, onze twijfels, ons verdriet ons boven het hoofd dreigen te groeien. Steeds weer klinkt dat refrein: Zijn liefde blijft altijd, Zijn trouw duurt tot in eeuwigheid! In de avonddienst konden we weer zingen en luisteren. Niets maar dan ook niemand kan onze God niet weerhouden van Zijn plannen. Dat zien we bij Jozef en bij zovelen in de Bijbel. God laat niet varen de werken van Zijn handen. We zien uit naar a.s. zondag, als we het Heilig Avondmaal hopen te vieren.

### Gebed

In onze voorbeden hebben we een plaats gegeven aan Mike Burgler. Uit het onderzoek dat hij heeft ondergaan afgelopen maandag bleek dat hij geen epilepsie heeft. Zijn ouders Rik en Hilleke vragen hiervoor dankzegging. Tegelijkertijd blijft er nog veel onduidelijk. We bidden Onze Vader of er duidelijkheid mag komen na de verdere onderzoeken. Trix de Lange is lange tijd gastvrouw in de keuken van de Hoeksteen geweest op de dinsdagavond. Zij stopt er nu mee. We bedanken Trix voor haar inzet en we danken God dat Hij haar

de kracht hiervoor gaf. We bidden om een zegen voor Trix en haar man Jan. Dat Trix kracht mag ontvangen in de zorg voor haar man en Jan rust kan vinden in zijn ziekte. Matthias en Eliza Quist zijn vorig jaar getrouwd en verhuisd naar Ede. Zij hebben een kerkelijke gemeente gevonden in Ede. We bidden voor Matthias en Eliza, dat zij een goede, gezegende tijd mogen hebben en daar hun gaven en talenten mogen inzetten. Gert Jan en Marian Pruim hebben na hun verhuizing naar Wezep een kerkelijke gemeente gevonden. Zij hebben besloten zich aan te sluiten bij de Christelijke Gereformeerde Kerk in Zwolle. Ook voor Gert Jan en Marian bidden wij voor een goede gezegende tijd in hun nieuwe gemeente. Op zaterdag, 31 augustus treden Alita Jansen en Jonathan Bleeker in het huwelijk. Ze willen hun huwelijk graag beginnen met God en hem een zegen vragen over hun huwelijk. Deze dienst wordt gehouden bij Lavandula te Marknesse en zal geleid worden door Ds. T. van Staalduinen. We bidden voor een mooie en gezegende huwelijksdag.

Zo gaat ons bidden door. Er zijn in onze gemeente nog zoveel onbenoemde gebeden voor broeders en zusters. Almachtige Vader ontfermt U zich over hun levens in allerlei omstandigheden. Wees hen genadig. Allen Gods Zegen,  
*Reindert Rorije*

## GENEMUIDEN

*Geen kopij ontvangen*

## HASSELT

### Zondag 1 september

10.00 uur ds. Bram Hofland

19.00 uur ds. Bram Hofland

### Zondag 8 september

10.00 uur ds. Bram Hofland

19.00 uur ds. Bram Hofland

## HATTEM

### Zondag 1 september

9.30 uur drs. C.J. v.d. Boogert, Heilig Avondmaal

19.00 uur drs. G. van Roekel

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. H. Jonkman,  
bevestiging en startzondag

19.00 uur prof. dr. G.C. den Hertog

### Gemeentenieuws

#### Veste nieuws:

Als het kerkblad uitkomt, dan kunnen we alleen nog maar terug kijken naar de foto's die we hebben gemaakt in de vakantie. Maandag gaan in veel plaatsen de schooldeuren weer open en start alles weer een beetje op. Ook op het kerkelijk erf is dat het geval. Langzaam maar zeker gaat alles weer beginnen. Na

vier weken gezamenlijke diensten, was het afgelopen zondag ook weer goed om samen te zijn. Samen de Here te loven en te prijzen, elkaar te zien, en met elkaar te praten.

### Heilig Avondmaal

Zondagmorgen staat alles in het teken van het Heilig Avondmaal. Als gelovige onderweg hebben we zulke rustpunten nodig, om versterkt te worden in ons geloof. Het is fijn om dit zo na de vakantie te mogen doen. We zien uit naar een gezegend samenzijn.

### We leven mee

Dankbaar zijn we voor de geslaagde staar operatie bij zuster Janny Reitsma. Afgelopen zondag al weer op de fiets naar de kerk! Fijn Janny dat je er was en samen hebben we hiervoor de Here gedankt.

Zorgen zijn er bij Beppie en Eite om hun dochter Hester die borstkanker heeft. Een spannende tijd gaan Hester en haar gezin en haar ouders tegemoet. We leven met jullie mee en bidden om kracht en sterkte. Ook met Bert en Hesta leven we mee, omdat er weer extra zorgen zijn met hun schoondochter. Ook jullie veel kracht en sterkte gewenst!

Dankbaar is broeder Wim Timmer, die van de arts te horen kreeg dat hij 'schoon' is en een half jaar weg mag blijven. Bertha en Wim ondanks alles is dit een mooi bericht, blij daarom altijd vol goede moed!

### Bevestiging

In de verwachting dat alles gaat zoals het gaat, hopen we op zondag 8 september (als er geen wettige bezwaren binnenkomen) de broeders Kamphuis en Kooij in het ambt van ouderling en diaken te bevestigen. De broeders Mulder en Vels zullen op die dag terug treden. Bert en John bedankt voor jullie inzet en Gods zegen op jullie wegen!

### Gedachte

Here maak mij Uw wegen bekend, en leer mij Uw paden.

*Bert Michelsen*

## HEERDE

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. G. van Roekel, Heilig Avondmaal

16.30 uur ds. G. van Roekel,  
nabetrachting Heilig Avondmaal

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. G. van Roekel, startzondag

16.30 uur ds. G. van Roekel

## KAMPEN

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. A. Hakvoort

19.00 uur ds. K. van Hoek

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. A. Hakvoort

17.00 uur ds. A. Hakvoort

### Gemeentenieuws

In de afgelopen zomerweken zijn twee gemeenteleden overleden. Op maandag 29 juli overleed op 80-jarige leeftijd onze broeder Adrie van Dijk. Zijn overlijden was onverwachts. Hij was opgenomen in het ziekenhuis, maar zijn vrouw zou hem die maandag weer ophalen om naar huis te komen. Zover is het helaas niet gekomen. Vanwege mijn vakantie leidde broeder Hans Voorthuizen de afscheidsdienst. Op zondagmorgen 11 augustus overleed zuster Bep Heerdink. Ze was 89 jaar. Ze woonde net twee maanden in verpleegcentrum Myosotis. Hoewel er geen directe reden was om te veronderstellen dat ze zou overlijden kwam het minder onverwachts dan bij broeder Van Dijk. Haar gezondheid was zwak. Op zaterdag 17 augustus is zr. Heerdink begraven, nadat we in de afscheidsdienst Psalm 27: 4 hadden overdacht; over het ene dat ze van de HERE verlangde. Het evangelie van de opstanding mag ons troost bieden.

Inmiddels loopt het naar het einde van de zomervakantie. Velen zitten al weer in het normale ritme van het werk. De kinderen gaan nu het ritme van de schoolgang weer oppakken. De eerste zondag van september is de laatste waarop de tweede dienst gezamenlijk met de Nieuwe Kerk gehouden wordt.

*ds. A. Hakvoort*

## LELYSTAD

### Zondag 1 september

9.30 uur ds. S.P. Roosendaal

17.00 uur ds. H. van Benthem

### Zondag 8 september

9.30 uur ds. S.P. Roosendaal

17.00 uur ds. S.P. Roosendaal

## ST. JANSKLOOSTER

### Zondag 1 september

9.45 uur dienst

14.30 uur ds. A.C. Uitslag

### Zondag 8 september

9.45 uur ds. A. Hoekman

14.30 uur ds. A. Hoekman

## URK

### Zondag 1 september

#### Ichthuskerk

10.00 uur ds. H.K. Sok,

voorbereiding Heilig Avondmaal

17.00 uur ds. W.C. van Slooten (Groningen)

#### Maranathakerk

10.00 uur ds. H. Korving

17.00 uur ds. J. van Vulpen

### Schuilplaats

10.00 uur ds. W.A. Capellen

17.00 uur ds. H. Korving

### Immanuelkerk

10.00 uur ds. J. van Vulpen

17.00 uur ds. W.A. Capellen

### Zondag 8 september

#### Ichthuskerk

9.30 uur ds. H.K. Sok, Heilig Avondmaal

17.00 uur ds. H.K. Sok

#### Maranathakerk

10.00 uur ds. H. Polinder

17.00 uur ds. H. Polinder

### Schuilplaats

10.00 uur ds. W.A. Capellen

17.00 uur ds. W.A. Capellen

### Immanuelkerk

10.00 uur ds. J. van Vulpen

17.00 uur ds. J. van Vulpen

## ZWOLLE

### Zondag 1 september

#### Noorderkerk

9.30 uur ds. Wouter Smit-van der Weel, Alphazondag

19.00 uur Sarianne van Dalen-de Hoog,  
Ontmoetingsdienst

#### Verrijzeniskerk

9.30 uur Jurrian Fahner, Alphazondag

11.30 uur Jurrian Fahner, Alphazondag

#### Zuiderhof

10.00 uur ds. Lieuwejan van Dalen, Alphazondag

#### Koningskerk

16.30 uur ds. Lieuwejan van Dalen, Opbouwdienst

### Zondag 8 september

#### Noorderkerk

9.30 uur ds. Wytze Plantinga

19.00 uur ds. Bram Hofland, Ontmoetingsdienst

#### Verrijzeniskerk

9.30 uur ds. Lieuwejan van Dalen, dopen

11.30 uur ds. Lieuwejan van Dalen, dopen

#### Zuiderhof

10.00 uur ds. Wouter Smit-van der Weel, dopen

#### Koningskerk

16.30 uur ds. Wytze Plantinga, Opbouwdienst

## Over de gelden van de jaarabonnementen

Zoals u gezien heeft is ons kerkblad sinds 1 juli 2024 overgegaan naar een nieuwe drukker.

In overleg met Dekker Creatieve Media & Druk is besloten om de reeds betaalde gelden van de jaarabonnementen over

2024 over te dragen aan de Stichting Kerkblad voor het Noorden. Hier merkt u als abonnee verder helemaal niets van.

Mocht u hier desondanks vragen over hebben dan kunt u zich richten tot de Stichting Kerkblad voor het Noorden (via het e-mailadres: [financieel@kerkbladvoorhetnoorden.nl](mailto:financieel@kerkbladvoorhetnoorden.nl)).



*"Veilig in Jezus armen"*

De kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde kerk van Zwaagwesteinde deelt met droefheid mee dat onze oud-ambtsbroeder

## Meine Boetes

is overleden in de leeftijd van 81 jaar.

De gemeente en kerkenraad van Zwaagwesteinde denken met dankbaarheid aan de tijd waarin hij zijn gaven en talenten mocht inzetten voor het werk dat hij voor de gemeente verrichtte. In het bijzonder zijn we dankbaar voor de jaren waarin hij het ambt van ouderling in Gods koninkrijk mocht vervullen. Hij deed dit alles tot eer van zijn Heiland en Zaligmaker, Jezus Christus. We bidden de Here om troost, nabijheid en kracht voor zijn vrouw, kinderen, kleinkinderen en anderen die hem lief waren.

Namens de kerkenraad van de Chr. Geref. Kerk te Zwaagwesteinde,

Ds. B.H.P. Mussche, preses      H. Dijkstra scriba



# Klaproosmomenten

In dit mooie kleine boekje staat de groei- en bloeiwijze van de klaproos model voor het rouwproces, wat wordt omschreven als 'allerlei momenten in een tijd waarin jouw grond omgewoeld wordt'. Uiteraard valt een dergelijk proces niet te regisseren, maar Eline Hoogenboom laat in dit boekje zien dat zoals de klaproos op de meest onverwachte plekken en momenten tot bloei kan komen, die ook voor jou kan gelden. Een schijnbaar teer bloemetje, dat een enorme kiemkracht heeft. Met kleine tekeningtjes en korte verhaaltjes en gedichten raakt de schrijfster aan het kwetsbare van een rouwproces.

Eline Hoogenboom, Klaproosmomenten. Moed voor als het moeilijk is, KokBoekencentrum: Utrecht, 2024, 64 p., € 14,99, ISBN 978 90 435 4147 3.

*Nel Noppe, Tzummarum*



Advertenties

**CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING DE MEERWAARDE**  
Alleen begravenissen / geen crematies



Het verzorgingsgebied is Groningen, Drenthe en op verzoek elders. Belangrijk: Wij verzorgen de begrafenis ongeacht waar u verzekerd bent!

Maak vrijblijvend een afspraak voor o.a. het laatste wensenformulier  
Nu regelen geeft rust!

[www.de-meerwaarde.nl](http://www.de-meerwaarde.nl)  
[uitvaart@de-meerwaarde.nl](mailto:uitvaart@de-meerwaarde.nl)

Uw uitvaartbegeleider vanaf het overlijden van uw dierbare!  
Douwe Jan Moesker

Melden bij overlijden 06-54248024 | 24h

**LichtpuntLoods**  
2<sup>E</sup> HANDS GOEDEREN



**OPENINGSTIJDEN**  
Dinsdag 13.30 tot 17.00 Donderdag 13.30 tot 17.00 Zaterdag 10.00 tot 13.00

**MET 4300M2 EEN VAN DE GROOTSTE KRINGLOOP WINKELS VAN NOORD-NEDERLAND!**

Met de opbrengst ondersteunen we mensen in nood en diverse goede doelen.

**HARM SMIDSWEI 6, KOLLUMERZWAAG | TEL. 0511 - 44 12 12**  
[WWW.LICHTPUNTLLOODS.FRL](http://WWW.LICHTPUNTLLOODS.FRL)

**Dan ken ik (n)iets van het kruis**



Cadeau-uitvoering  
**€ 9,95**

Indrukwekkende uitspraken van *Amy Carmichael* over de betekenis van het kruis in het leven van een gelovige.

+31 (0)318 - 484 074  
[www.drukkerij-amv.nl](http://www.drukkerij-amv.nl)

**AMV** grafimedia  
+ Buijten & Schipperheijn

## De hand die...

*'Wie een gevangene opzoekt, zoekt Jezus op. Wie een gevangene zoekt, vindt Jezus.'*

*Woorden, ooit in een preek gehoord, hebben zich vastgehaakt.*

*Nu ga ik.*

*'Vind je het echt je taak?' vraagt mijn vrouw.*

*'Je weet niet wat voor persoon het is en je hoort.'*

*'Laat me maar, ik ben voorzichtig.'*

*In plaats van twee zoenen geef ik haar drie.*

*Onderweg gaan mijn gedachten. In het rapport dat ik gelezen had stond iets over zijn daden. Geen wonder als je het leest en denkt: 'Je zou ze toch! Hoe kon hij?'*

*De wijk die ik binnenrijd geeft me een mistroostig gevoel. In de straat waar ik moet zijn, hangen overal, soms gescheurde, oude gordijnen voor de ramen. Nergens zie je mensen in hun kamer zitten. De persoon die ik wil bezoeken heeft TBS en woont onder toezicht. Na diep adem gehaald te hebben druk ik op de bel. Het geluid klinkt hol in de gang.*

*De deur gaat open en ik druk de mij toegestoken hand. De hand die...*

*Niet aan denken nu.*

*Even later neem ik plaats op een wiebelige stoel.*

*Ik vertel aan de man in het kort wie ik ben. Ook dat ik niet gekomen ben, om de rechtszaak over te doen.*



*Maar dat ik er voor hem wil zijn, en naar zijn verhaal wil luisteren, als hij daarover wil praten.*

*De man neemt mij op en daarna volgen zijn ogen een onzichtbare mug aan het plafond.*

*Ik luister.*

*Al luisterend voel ik dat de man mij af en toe opneemt.*

*Probeert hij iets af te lezen op mijn gezicht? Wacht hij op mijn oordeel?*

*Als hij uitverteld is kijkt hij mij aan. Ik laat de stilte hangen en zeg dan: 'Dat is een heel verhaal.'*

*We zijn een klein jaartje verder.*

*Soms kijken we terug op het gebeurde.*

*Een andere keer kijken we naar mogelijkheden om de kar weer op de rails te krijgen.*

*Veel gehad hebben en dan met lege handen staan, valt niet mee.*

*Eten halen bij de voedselbank. Kennissen die zich omdraaien als je er aan komt.*

*In gesprekken met hulpverleners altijd opnieuw je 'bloom' geven.*

*Is er wroeging, spijt, of berouw? Zelfmedelijden of is de schuld mee van...?*

*We proberen er soms in de gesprekken aandacht aan te geven.*

*Ook dat er een tijd was, waar geloof een plek had.*

*Na elk bezoek rapporteer ik hoe de gesprekken verlopen.*

*Soms, onder het tikken van het verslag, gaat het door mij heen:*

*Wie meent te staan, moet oppassen niet te vallen.*

*Mooier, dan ik het nu zeg, las ik in de laatste zinnen van de preek, waarmee ik het verhaal begon.*

*'Ik schud de hand en bedank degene die ik opzocht.*

*Bedank hem dat ik zo dichtbij mocht komen. En dat ik daardoor dichterbij Jezus ben gekomen. Dat ik daardoor dichterbij mijzelf ben gekomen, dichterbij mijn nieuwe ik.'*

*Douwe Janssen*



## Licht

Lang geleden liep een Man door Israël, die vertelde dat Hij het Licht der wereld was.

Nog langer geleden, bij het ontstaan van deze wereld, waren de eerste woorden die God sprak: 'Er zij licht'. En licht is leven.

We weten dat van het groeien en bloeien in de natuur. Met ons geloof is het eigenlijk net zo, ook wij hebben Licht, Jezus Christus, nodig.

Paulus schrijft ook over dat licht. In 2 Korintiërs trekt hij de lijn door naar zichzelf, maar ook naar ons. Vanuit die Goddelijke woorden schrijft hij, dat Jezus het licht in zijn hart heeft ontstoken. Hij denkt terug aan zijn reis naar Damascus. Wat leefde hij in het donker van regels, wetten, vaste tradities en zelfverheerlijking. Hij dacht wat te bereiken met zijn 'goede' werken. Eigenlijk dacht hij wat te verdienen met zijn arbeid voor de kerk. Hij was immers op jacht voor het 'goede' doel, gesteund door de kerkelijke overheid van Jeruzalem.

Maar dan wordt hij gegrepen door het verlichtende woord van Jezus zelf. Wat een ontmoeting zal dat geweest zijn. Paulus heeft de heerlijkheid van God gezien in het gezicht van Jezus. Lichter kan gewoon niet. Hij is nu een nieuwe mens geworden, geroepen om de goede boodschap van verlossing door Jezus Christus te brengen aan de wereld. Ooit moest Mozes na zijn ontmoeting met God zijn gezicht bedekken, zo straalde Gods heerlijkheid als een oogverblindend licht van zijn gezicht. De mensen konden het niet aanzien, maar beseften: hij heeft daadwerkelijk God ontmoet. Maar nu straalt het licht van Jezus door tot in het hart van ieder die gelooft. Dáár vindt nu de verandering plaats. Dat beseft Paulus en die boodschap gaat hij uitdragen.

Ook wij mogen een licht zijn. Groot of klein, dat maakt niet uit. Want zoals een brandende lamp in het donker heel praktisch en zinvol is, zo mogen onze activiteiten



Want zoals een brandende lamp in het donker heel praktisch en zinvol is, zo mogen onze activiteiten ook heel praktisch en dicht bij de leefwereld van de ander zijn.

ook heel praktisch en dicht bij de leefwereld van de ander zijn. Immers, wanneer je iemand op zijn pad bijlicht, doe je dat op de plek vlak voor waar hij loopt en niet een eind verderop. Daarmee wijs je hem de juiste weg. En wellicht heb je de mogelijkheid om samen met hem of haar de goede kant op te gaan, want laten we wel wezen: we hebben allemaal Licht in ons leven nodig. Misschien kun je samen met een mede gemeentelid in jullie buurt iets ondernemen. Bakens van licht zijn? Misschien begint het wel met elkaar eerst eens uit te nodigen voor een kop koffie en te brainstormen.

Zo mogen wij vanuit een gelovig hart wijzen op Jezus! Thuis of tijdens activiteiten in de kerk of in de buurt, samen op weg gaan, uitzien naar een nieuw leven, in een nieuwe wereld, verlicht door God zelf. Dáár moeten we het maar vaak over hebben.

*Art van der Molen, Bierum*

# Roma in Oost-Europa <sup>(1)</sup>

Het is meer dan vijftientig jaar geleden dat ik voor het eerst in contact kwam met de Roma in Oost-Europa. Tijdens een vakantie in Hongarije werden wij door een evangelist onder de Roma meegenomen naar een kerkdienst in het plaatsje Mátészalka in Oost-Hongarije. Dat werd een heel bijzondere ervaring. Het werd een ontmoeting die ik nooit zal vergeten.

De kerkzaal zat vol met Roma. Wij moesten voorin komen zitten. De dienst werd gehouden in het Hongaars. Daar begrepen wij niets van, maar voor ons was het duidelijk dat God aan het werk was. Het Evangelie van Jezus Christus werd verkondigd. En in het Hongaars werd God geloofd en geprezen. De omstandigheden waar de Roma zich in bevonden waren verschrikkelijk, maar tijdens de dienst heb ik veel dankbaarheid en blijdschap ervaren. De boodschap van Gods genade maakte velen van hen dankbaar en blij.

### Bijzondere reizen

Een van de meest bijzondere dingen die ik een aantal jaren later heb mogen doen was het dopen van verschillende Roma die hun leven in de handen van de Here Jezus hebben mogen leggen. Ik zie hun overgave nog steeds voor mij. Ja, dat was genade, oneindig groot.

Geduldig blijven luisteren, zodat de ander zijn verhaal kan blijven doen, dat helpt.

Die eerste ontmoeting met de Roma is een ontmoeting met grote gevolgen geworden, want sinds die tijd ben ik vele malen naar Oost-Europa afgereisd. Meerdere reizen heb ik mogen maken met ouderen en jongeren. Ook voor velen van hen zijn het



heel bijzondere reizen geworden. Om dat duidelijk te maken neem ik u mee naar Mezovary in Oekraïne. Je kunt Mezovary geen stad noemen, maar ook geen dorp, want het is veel groter dan een dorp, maar een stad is het zeker niet. Mezovary is in ieder geval niet te vergelijken met een dorp of een stad in Nederland. Mezovary ligt in het westen van Oekraïne en het is zo'n twee dagen rijden. Mezovary bevindt zich in een gebied waar door velen Hongaars gesproken wordt. Buiten het dorp zijn allemaal huisjes die je geen huisjes kunt noemen, maar in die huisjes wonen wel gezinnen met soms wel zes, zeven of acht kinderen. In die huisjes wonen de Roma. Zo is het bijna overal in Oost-Europa. En Mezovary is daar geen uitzondering op.

## Oma's van dertig

Het is duidelijk dat de Roma er niet bij horen en dus ook niet in het dorp zelf mogen wonen. Zij kunnen geen kant op. Hun omstandigheden zijn erbarmelijk. Ze wonen in huisjes die wij in Nederland geen huisjes zouden noemen. Zelfs onze beesten zouden we daar niet laten wonen. Gezinnen met hun vele kinderen wonen in huisjes waar de ratten ook hun verblijfplaatsen hebben. Het is niet voor te stellen, maar helaas wel waar. De gevolgen zijn groot voor de Roma-ouders en de Roma-kinderen.

Wanneer je daar geweest bent, dan realiseer je je dat wij het heel goed hebben in ons land. We klagen veel, maar hebben het best heel goed. We kunnen gaan en staan waar we willen en – gemiddeld genomen – hebben we eten en drinken, en kunnen onze kinderen en kleinkinderen naar school. Dat geldt voor de Roma en hun gezinnen in Mezovary niet. Zij kunnen geen kant op en hebben te maken met discriminatie. Zij horen er niet bij. Daardoor hebben de Roma-kinderen heel vaak een taalachterstand. Vaak hebben ze gedragsproblemen. Veel kinderen komen uit moeilijke thuissituaties. Veel meisjes krijgen op zeer jonge leeftijd kinderen. Het is geen uitzondering om een meisje van vijftien met twee kinderen te zien lopen. Ook is het geen uitzondering om oma's te zien die nog geen dertig jaar oud zijn.



## Vicieuze cirkel

Er komt veel alcoholmisbruik voor. Ook dat heeft weer grote gevolgen voor de gezinnen. Veel gezinnen hebben geen inkomen. Omdat ze Roma zijn is het ook heel lastig om een baan te vinden. Al met al lijkt het op een vicieuze cirkel.

Door de oorlog in Oekraïne is de situatie voor de Roma er zeker niet beter op geworden. Integendeel. De oorlog en de dreiging van oorlog heeft voor prijsverhogingen gezorgd en ook voor vluchtelingenstromen. Sommige dorpen zijn spookdorpen geworden omdat veel mensen naar Hongarije zijn weggevlucht. Zo zijn er ook in Mezovary en in vele andere dorpen veel lege werkplekken ontstaan. Daardoor is de samenleving onder druk komen staan. Maar de Roma konden niet vluchten, want zij hebben geen identiteitspapieren. Zij kunnen geen kant op. Al met al is de situatie voor de Roma er nog slechter op geworden. En het zijn mensen zoals wij. Dat maakt het zo lastig, want wij zijn in het Westen geen haar beter dan wie dan ook. En voor God is iedereen gelijk en waardevol. Dat zullen we elke dag opnieuw moeten leren. God is onze Schepper en Hij staat achter ons leven. Ook wij leven op de adem van Zijn stem. En wij wonen hier in Nederland. Daar mogen we heel dankbaar voor zijn en tegelijkertijd geeft ons dat een stuk verantwoordelijkheid voor hen die het veel minder hebben dan wij.

*A.C. van der Wekken, Dokkum*

# Theologie en hermeneutiek

Ontstaat er niet een te grote kloof tussen degenen die vanuit de wetenschap de Bijbel onderzoeken en de 'gewone bijbellezer'? Dragen de bijbelwetenschappen echt iets bij aan de opbouw van het geloof en de kerk? Moeten we niet eenvoudig lezen wat er staat? Wat is de invloed van de (post)moderne bijbelwetenschap op kerk en geloofsleven?

Dr. Ad Prosman, predikant (emeritus) in de PKN, heeft een boek geschreven over de verhouding tussen theologie en hermeneutiek. Hermeneutiek is de wetenschap die zich bezint op het vertolken en toepassen van een boodschap. In de theologie is de vraag uitermate actueel hoe de bijbelse boodschap moet worden vertolkt en toegepast in een cultuur die radicaal verschilt van de toenmalige tijd.

De eeuwen door is veel nagedacht over de vraag hoe we bijbelteksten kunnen toepassen op onze eigen tijd en omstandigheden. Dit toepassen is een overzetten: we mogen teksten overzetten zoals een vaarpontje mensen van de ene rivieroever overzet naar de andere. Dit 'overzetten' is allereerst een kwestie van vertalen (*übersetzen*). Maar voor het overzetten van bijbelwoorden is meer nodig. De kunst is dat daarbij de gevoelswaarde en bedoeling van de woorden behouden blijven. Alleen dan kan recht worden gedaan aan de Schrift.

### Cirkel

Om recht te doen aan de Schrift is het nodig dat we de tijd en omstandigheden kennen waarin zij is geschreven. Vooral in de tijd van de renaissance (de tijd die volgde op de middeleeuwen) is daarvoor aandacht gevraagd. Bijbelwetenschappers gingen terug naar de bronnen. Ook de reformatoren onderstreepten goede uitleg van bijbelteksten. Deze teksten moeten worden gelezen in het licht van hun eigen tijd. Daarvoor zijn regels nodig. Een regel is dat Schrift met Schrift

moet worden vergeleken, en een andere dat we bij de verscheidenheid in de Schrift haar eenheid voor ogen moeten houden. Kleinere delen van de Schrift moeten vanuit het geheel worden verklaard, en het geheel kan worden gekend vanuit de delen (de zogenaamde hermeneutische cirkel).

In de negentiende eeuw kwam de bijbelschrijver zelf duidelijker in beeld. Er ontstond belangstelling voor wie hij was, wat hem dreef en wat hem voor ogen stond. Wie de auteur begrijpt, zo schreef Friedrich Schleiermacher (een invloedrijke theoloog in die tijd), begrijpt de tekst soms beter dan de auteur zelf: de bijbeltekst is een vingerafdruk van de auteur. Om deze tekst goed te kunnen begrijpen moeten we in de huid van de schrijver kruipen.

Kunnen we ons dan nog door de Schrift laten gezeggen?

### Nieuwe hermeneutiek

Prosman schetst hoe in de loop van de geschiedenis de visie op het vertolken van de Schrift steeds is veranderd. De ene periode ligt er veel nadruk op diepere (geestelijke) betekenis van een tekst, een andere periode meer op de letterlijke tekst en weer een andere periode op de achtergrond waartegen de tekst is geschreven. Bij al deze veranderingen zouden we kunnen spreken over 'nieuwe hermeneutiek'. Wat in onze tijd vooral aan de orde is, is volgens Prosman dat er veel nadruk ligt op de lezer van de Bijbel. Deze heeft een eigen plek zoals ook de tekst een eigen plek heeft. Beide moeten met elkaar in verband worden gebracht, zo wordt gezegd. De horizonten van tekst en lezer zouden moeten versmelten (Hans-Georg



Gadamer). Tekst en lezer voeren een gesprek met elkaar. Maar de vraag die dan moet worden gesteld is of de bijbeltekst nog kritisch tegenover de lezer staat. Wordt het gezag van de Schrift in deze dialoog niet tekortgedaan? Kunnen we ons dan nog door de Schrift laten gezeggen?

### Vloeibaar

Kenmerkend voor onze huidige, postmoderne cultuur is dat veel dingen 'vloeibaar' worden (om een term van Zygmunt Bauman te gebruiken). Wat staat er nog vast? Zo vatten sommigen ook de bijbeltekst op. Deze tekst heeft dan geen eigen betekenis meer. Uiteindelijk bepaalt de lezer de betekenis daarvan zoals hij ook in een abstract schilderij een betekenis kan herkennen. Deze kan per persoon heel sterk verschillen. Ze staat niet bij voorbaat vast, maar ligt in de praktische toepassing. De werkelijke openbaring van God – zo is de gedachte – vindt in de geschiedenis plaats. Deze openbaring is bepalend voor wat de Bijbel ons zegt. Zo vloeien tekst en het verstaan daarvan door de lezer in elkaar over. De inhoud van de tekst is wat de lezer daarin leest.

Velen onderstrepen dat een gelovige luisterhouding nodig is voor de omgang met de Bijbel. Terecht stelt Prosman dat zo'n houding nog geen juiste omgang met de Bijbel garandeert. We mogen onze eigen houding niet overschatten. Altijd moet er afstand blijven. Symbool daarvan is de preekstoel in de kerk: het Woord van God komt van de andere kant. Het Woord is een heilig Tegenover. We mogen de Bijbel niet in ons leven trekken alsof onze luisterhouding daarop het enig juiste zicht heeft. Het gevaar is dan dat we menen dat onze stem de stem van God is.

### Hoogste Leraar

Prosman is eveneens kritisch ten opzichte van theologen (zoals bijvoorbeeld de Anglicaanse theoloog Oliver O'Donovan) die stellen dat de gelovigen verbonden zijn met

Christus, en door de Geest delen in het denken, willen en voelen van Christus, en zo ook ruimte hebben in de interpretatie van de Schrift. Hij stelt dat dan de afstand tussen Christus en gelovigen bijna wordt opgeheven. Op zichzelf is deze waarschuwing terecht. We mogen niet te groot over onszelf denken. Voor ons past nederigheid en luisteren naar de Meester. Tegelijkertijd mag ook worden bedacht dat Paulus ook zo spreekt over de verbondenheid van de gelovige met Christus: met Hem opgestaan en met Hem ten hemel gevaren (Ef. 2:6). Deze positie in verbondenheid met Christus sluit afstand en ontzag niet uit. Komt de verbondenheid met Christus juist niet tot uiting in heilige afstand, eerbied en ontzag? Het is niet: óf ontzag óf delen in het denken van Christus. Er is geen concurrentieverhouding alsof het ene in mindering komt op het andere. Het is beide: een met Hem én ontzag voor Hem.

Prosman heeft een mooi en goed leesbaar overzicht gegeven over de verhouding tussen theologie en hermeneutiek. Hij neemt de lezer mee in de geschiedenis van deze verhouding en ook in de huidige stand van zaken. Daarvoor alle waardering. Het boek is een goede gids in het nadenken over de vertolking van de bijbelse boodschap.

*D.J. Steensma, Feanwâlden*



N.a.v. Ad Prosman, *Theologie en hermeneutiek. Een problematische verhouding*. Eburon: Utrecht 2024, 272 p., € 29,90, ISBN 978 94 6301 506 6.



### Europa en de Weg

Wanneer ik dit boek lees, ben ik weer even ruim tien jaar terug in de tijd. Ik zit in de collegebanken van de Christelijke Hogeschool Ede en volg het college Europese Geschiedenis. Bevlogen vertelt docent Hendrie van Maanen over de rijke geschiedenis van Europa en de diepe Joods-christelijke wortels.

Het lezen van dit boek zorgt opnieuw voor fascinatie. Wat een geschiedenis! En wat goed om meegenomen te worden naar het verleden, om zo veel dingen te leren over het heden. Van Maanen neemt zijn lezers mee in de verspreiding van het christendom. Hoe heeft het christelijk geloof zich uitgebreid in Europa en waar komen de grote verschillen tussen oost en west vandaan? En wat zijn de oorzaken van de grote verschillen tussen noord en zuid, en oost en west?

Deel één van het boek gaat over christendom in het Romeinse Rijk, met aandacht voor de vroege kerk, enkele kerkvaders en keizer Constantijn.

Deel twee gaat in op het christendom in de oosters-orthodoxe traditie, je leest over Constantinopel en iconen, over het grote schisma van 1054 en ook over het Derde Rome (Moskou).

Boeiend om je in te verdiepen en om de lijnen te zien gaan naar de Russisch-orthodoxe Kerk van vandaag. In deel drie en vier is te lezen over de Rooms-Katholieke Kerk en het protestantisme.

Deel vijf en zes vertellen over het christendom in de 20e en 21e eeuw en gaat in op de evange-

lische beweging, maar ook over secularisatie en hoe het komt dat het eens zo christelijke Europa in zulk rap tempo afscheid neemt van zijn christelijke wortels.

Het boek bestaat uit 53 korte hoofdstukken, vier pagina's per hoofdstuk. Ieder hoofdstuk is voorzien van een bijpassende afbeelding van een schilderij, icoon of kunstwerk. De opzet is goed gekozen, omdat de auteur zo gedwongen wordt om het belangrijkste te noteren. Tegelijk verlang je al lezend soms naar extra verdieping en zou je willen dat een onderwerp nog wat extra uitgediept wordt. Voor wie een beter beeld wil krijgen van de rijke geschiedenis van Europa (specifieker het christendom in Europa), kan bij dit boek zeer goed terecht.

*Sjors Bulten, Nieuwe Pekela*

**N.a.v.** Hendrie van Maanen, *Europa en de Weg. Europees christendom in meer dan vijftig beelden en verhalen*, Plateau: Amersfoort, 2024, 283 p., € 29,99, ISBN 978 90 5804 214 9.





## Ontdekkingstocht Nieuwe Testament

Het is alsof je door een mooie tuin loopt. Hier een prachtig bloeiende struik, daar een geurende bloemenzee, verderop een mooi gevormde boom. Daar moest ik aan denken bij het lezen van boek *Op ontdekkingstocht door het Nieuwe Testament*. Een aanrader wanneer je bijvoorbeeld net een Alphacursus hebt gevolgd, belijdenis hebt gedaan of je wat meer in de Bijbel wilt verdiepen, zelf of als groep. Je ontdekt de grote lijnen in de Bijbel en beter uitgedrukt: Gods plan voor deze wereld. Elk hoofdstuk van het boek laat zo een stukje van dat grote geheel zien en zet de lezer aan tot denken. Vaak ook met een verwijzing naar de achtergrond van het gedeelte. Bijvoorbeeld de uitleg over de Emmaüsgangers. Dat geeft je net even meer diepte in het besef hoe bijzonder de situatie was. En zo kom je gaandeweg het boek allerlei pareltjes

tegen. De mix van twee schrijvers in een boek met één onderwerp is best bijzonder. Beiden hebben hun eigen manier van benaderen behouden en dat is prettig en afwisselend om te lezen. Het boek blijft boeiend en leerzaam. Het kan voor velen een mooie verdiepende ontdekkingstocht, dan wel een prachtige en bemoedigende bron van herkenning zijn. Van harte aanbevolen.

*Art van der Molen, Ten Boer*

**N.a.v.** Rob van Houwelingen en Myriam Klinker-De Klerck, *Op ontdekkingstocht door het Nieuwe Testament*, Buijten en Schipperheijn: Amsterdam, 160 p., € 16.90, ISBN 978 946 3692 43 4.



## Gods missie

In 2021 promoveerde Jan van 't Spijker (onze hoofdredacteur) op een studie naar het missionaire wezen van de kerk. Naar aanleiding van zijn promotie is een studiedag gehouden over dit onderwerp. Deze dag is gevolgd door een Apeldoornse studie. Deze studie bevat een vertaling van een belangrijk deel van het proefschrift van Van 't Spijker, samen met een aantal bijdragen die op deze studiedag zijn geleverd.

Het proefschrift beschrijft onder andere hoe in de afgelopen eeuw werd gesproken over zending en missie. Dit wordt gespiegeld aan de concrete situatie in onze kerken. De titel van deze studie geeft het belangrijkste uitgangspunt aan: Gods missie. Gods zending is het kader waarbinnen de kerk haar identiteit krijgt. De auteur zich met name op dat deel van het onderzoek dat hij heeft verricht naar de concrete situatie in onze kerken: Op welke manier komt dat wat in de literatuur is opgediept terug in de besluiten, het schrijven en het spreken binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken?

Deze studie brengt mooi naar voren wat de ontwikkeling is in onze kerken als het gaat over het missionaire karakter van de kerk. Tegelijk wordt zichtbaar dat er in onze kerken sprake is van een worsteling met dat missionaire karakter. Van belang zal blijven om de identiteit van de kerk en dus ook de agenda van de kerk te laten bepalen door de Missio Dei. Als deze studie in zijn confrontatie met onze huidige manier van kerk-zijn daaraan een bijdrage mag leveren, is dat iets om dankbaar voor te zijn. Dankbaarheid richting de auteur, maar bovenal richting God die mensen gebruikt voor Zijn missie.

*Albert-Jan Dorst, Surhuisterveen*

**N.a.v.** J. van 't Spijker, *Gods missie - onze agenda?* Theologische Universiteit: Apeldoorn, 2023, 132 p., € 12,50, ISBN 978 90 7584 757 4.

## Dovendiensten

**zondag 1 september 15.30 uur**

Drachten, PKN De Oase

ds. M. Visser

Zie voor de wekelijks terugkerende videodiensten: [www.doofenkerk.nl](http://www.doofenkerk.nl).

9.30 uur Putten Hersteld Hervormde Kerk

10.00 uur Amersfoort Baptisten

10.30 uur Dordrecht NGK Open Hof

11.00 uur Veenendaal Mozaïek

16.30 uur Putten Hersteld Hervormde Kerk

## Cursus: tolk in de kerk

Mensen die doof of slechthorend zijn worden vaak geconfronteerd met unieke uitdagingen bij volledige deelname aan kerkdiensten. Er is een groot tolkentekort in kerken. Daarom biedt het interkerkelijk dovenpastoraat een cursus gebarentaal aan zodat vrijwilligers in de kerk zich daarin kunnen bekwaliden. Het pastoraat schrijft: 'Door je aan te melden zul je niet alleen een positieve impact hebben op

het leven van anderen in onze gemeenschap, maar ook je eigen leven verrijken met nieuwe vaardigheden en betekenisvolle relaties. Laten we dus hand in hand en met open harten samenkomen om van onze kerk een meer gastvrije en inclusieve plek voor iedereen te maken.' De eerste cursusavond is november in de Oenenburgkerk te Nunspeet. De volgende avonden zijn: 9 januari, 6 februari, 6 maart, 10 april, 8 mei en 5 juni. De kosten zijn € 15,- per avond (inclusief koffie en thee). Meer informatie opvragen kan via [tolkinderkerk@gmail.com](mailto:tolkinderkerk@gmail.com)

## Choral Evensong

Schola Liturgica is weer terug, helemaal opgeladen na een prachtige week van iedere dag evensongs zingen in Christ Church Cathedral Oxford. Op 8 september a.s. is er weer een *Choral Evensong* in de Grote Kerk van Leeuwarden. De *canticles* van deze *evensong* zijn van een hedendaagse componiste, Joanna Forbes l'Estrange. Deze muziek gecomponeerd voor de King's voices van Kings College Cambridge is mooie toegankelijke muziek, met de echte Engelse sound. Intieme samenklanken gecombineerd met heerlijke explosies van klank. Als anthem wordt gezongen het 'Make a joyful noise' van William Mathias. Lekker heftige zomerse muziek met een prachtige orgelbegeleiding. Mathias was een Welshe componist, die bekend is geworden door zijn prachtige muziek voor het huwelijk van indertijd prins Charles en Diana Spencer. Schola Liturgica Leeuwarden staat onder leiding van Geke Bruining-Visser. Mattijs de Vreugd bespeelt het orgel. De viering begint om 17.00 uur. Iedereen is van harte welkom om deze dienst mee te vieren. Ook is deze viering online te volgen via [www.choralevensong.nl](http://www.choralevensong.nl).

## App Farsi-sprekenden

Trans World Radio ontwikkelt een app voor Farsi-sprekenden in Nederland en Europa. De app heet SUNDAY. Het afgelopen jaar werd een testfase gestart en inmiddels nadert de app zijn voltooiing. TWR werkt al vele jaren met en voor Iraniërs en Afghanen, maar daarbij ligt de focus meestal op Iran en Afghanistan zelf, terwijl de Iraanse en Afgaanse gemeenschappen in Europa ook aanzienlijk zijn en digitaal heel actief. De SUNDAY-app laat deze mensen op een laagdrempelige manier kennismaken met het leven in Europa. Ze worden uitgenodigd om meer te weten te komen over de Bijbel en kunnen via de app in contact gebracht worden met christenen en kerken in hun omgeving. Degenen die al christen zijn, worden bemoedigd

**Tolk in de kerk**

voor wie	Vrijwilligers die regelmatig in de kerk tolken in gebarentaal
waar	Oenenburgkerk (CGK) Vlietweg 79 8072 EV Nunspeet
kosten	€ 15 euro per avond, incl koffie/thee

Mensen die doof of slechthorend zijn, worden vaak geconfronteerd met unieke uitdagingen bij volledige deelname aan kerkdiensten. Om hen te ondersteunen, willen we jullie vaardigheden in gebarentaal verbeteren, zodat het Woord van God, liederen en gebeden op een meer impactvolle en toegankelijke manier worden vertaald. Om dit te bereiken zijn we begonnen aan een reeks van leren en oefenen van gebarentaal in onze kerk. Onze avonden met gebarentaal bieden jou de perfecte kans om gebarentaal te leren en te oefenen.

Door je aan te melden zul je niet alleen een positieve impact hebben op het leven van anderen in onze gemeenschap, maar ook je eigen leven verrijken met nieuwe vaardigheden en betekenisvolle relaties. Laten we dus hand in hand en met open harten samenkomen om van onze kerk een meer gastvrije en inclusieve plek voor iedereen te maken.

**7 november 2024**  
19.30-21.30 uur

de volgende avonden zijn 9 januari, 6 februari, 6 maart, 10 april, 8 mei en 5 juni

Meld je hier aan  
of wil je meer weten? mail naar:  
[tolkinderkerk@gmail.com](mailto:tolkinderkerk@gmail.com)  
tollkinderkerk, tel: 06-20000000  
tollkinderkerk, facebook.nl

en toegerust vanuit de Bijbel. Tegelijkertijd wil TWR niet-Farsi-sprekende christenen in Europa via de app helpen bij hun contacten met deze doelgroepen. Daarom is de app ook in het Engels toegankelijk. TWR laat het evangelie van Jezus Christus wereldwijd horen via media zoals radio, internet, mobiele telefoons en audiospelers. Overall komen de programma's binnen: bij mensen die nog nooit van Jezus hebben gehoord, in gesloten landen en in oorlogsgebieden. Er zijn uitzendingen in meer dan tweehonderd talen. Waar mogelijk werkt TWR samen met lokale kerken in de productie en nazorg van programma's.

### Boekpresentatie

Op donderdag 5 september a.s. vindt in de Grote Kerk van Harlingen de presentatie plaats van het boek *Kinderen van Harlingen*. In dit boek neemt de auteur, Cees Glashouwer, de lezer mee naar de tijd rond 1775, het jaar waarin de Grote Kerk tot stand kwam. Vijftien verhalen over kinderen tussen 1771 en 1780 geven een indruk van hoe het leven er toen in Harlingen uitzag en van de rol van de kerk daarbij. Na elk verhaal volgt een rubriek 'info' voor wie meer over die tijd wil weten. Naast de aanbieding van de eerste exemplaren zal ds.



Teunard van der Linden een eerste reactie geven en zal Frank Belt enkele verhalen vertellen in samenwerking met Eeuwe Zijlstra. Daarna is er een ontspannen samenzijn met een hapje en een drankje. Vanaf dan zijn de boeken beschikbaar voor € 10,00. Het

programma op 5 september in de Grote Kerk begint om 19.30 uur. Belangstellenden zijn van harte welkom.

### Leerstoelfonds

De Stichting Bijbeluitleg Vroege Kerk wil een breed publiek bekend maken met de vroege kerk. Dat doet de stichting al vanaf 2008 door het publiceren van baanbrekende boeken. Ze acht het uitermate belangrijk dat de vroege kerk niet volledig vergeten wordt, omdat ze zoveel te bieden heeft. Daarom is er een leerstoel opgericht. Sinds 20 juni 2019 is Marten van Willigen bijzonder hoogleraar op de leerstoel van de bijbeluitleg van de vroege kerk aan de theologische universiteit Apeldoorn. Dit jaar is leerstoel aan de TUA opnieuw voor vijf jaar verlengd. Van de € 50.000,00



die daarvoor nodig is, is er nog € 25.000,00 te gaan dit jaar. Daarom vraagt de stichting iedereen die dit wil en kan om het

benodigde bedrag bij elkaar te brengen. We zijn dankbaar voor iedere gedane gift. Tevens heeft de stichting aan alle kerkenraden binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken een brief gestuurd om een jaarlijkse collecte voor de stichting te houden. Alleen door donaties kan de leerstoel in stand blijven. Het rekeningnummer van de stichting is NL75 RABO 0148 1544 68 t.n.v. Stichting Bijbeluitleg Vroege Kerk, leerstoelfonds.



### Classis Leeuwarden

De najaarsvergadering zal DV dinsdag 15 oktober a.s. gehouden worden. De aanvang van de vergadering is 16.00 uur. De kerken van Broeksterwoude-Andreas, Broeksterwoude-Petrus en Damwoude zijn aan de beurt ook een diaken af te vaardigen. Stukken voor deze vergadering dienen uiterlijk 14 september a.s. ingediend te zijn op [roependekerk@gmail.com](mailto:roependekerk@gmail.com).  
*Namens de roepende kerk Franeker,  
Age Kuipers, assistent roepende kerk*

WILT U OOK ADVERTEREN IN

**Kerkblad** voor  
het **Noorden?**

Neem contact op met AMV + Buijten & Schipperheijn  
Grafimedia, Lunteren, Theo van den Brink.  
[Info@drukkerij-amv.nl](mailto:Info@drukkerij-amv.nl) of tel. (0318) 48 40 74.

[drukkerij-amv.nl](http://drukkerij-amv.nl)

AMV | grafimedia  
+ Buijten & Schipperheijn

Inspirerende ontmoeting?  
**Nodig ons uit!**



bondtegenvloeken.nl/kerk

**Lezingen  
 Presentaties  
 Trainingen**

Scan de QR of neem contact op voor meer informatie



bondtegenvloeken.nl - info@bondtegenvloeken.nl - 0318 512002

**DE TIJD  
 VAN HET  
 EINDE**

VERVOLG OP  
 ZIE, IK KOM  
 SPOEDIG

**ZES STUDIEAVONDEN OVER  
 HET BIJBELBOEK DANIEL**

**ASSEN**  
 DE ARK  
 J.C. VAN MARKENSTRAAT 25

**Woensdag 11 en 25 september,  
 9 en 23 oktober, 6 en 20 november 2024**

**DOOR WIM GRANDIA**



AANVANG: 19.30 UUR  
 TOEGANG GRATIS (COLLECTE)

Voor meer informatie: [www.zieikkomspoedig.nl](http://www.zieikkomspoedig.nl)

**UW IDEEËN.  
 ONS VAKMANSCHAP.  
 UW DROOMKEUKEN.**



Kijk op [oudmankeukens.nl](http://oudmankeukens.nl) voor inspirerende binnenkijkers.

Balkengracht 12  
 9405 CG Assen  
 0592 314888  
 info@oudmankeukens.nl



Werken (en wonen)  
 waar liefde woont

Wil jij op je werk een zegen zijn voor anderen?  
 Kom werken in woonzorgcentrum Uitzicht in Vlaardingen!

Woon je ver weg? Geen probleem, want bij Uitzicht kun je als (leerling) verzorgende IG of verpleegkundige tegen een schappelijk tarief een appartement huren! Een mooie uitvalsbasis voor Rotterdam en Hoek van Holland.

Nieuwsgierig? 

Check [www.cedrah.nl/werkenbij](http://www.cedrah.nl/werkenbij) of neem contact op met recruiter Annemarie:

 06 21 13 68 91  
 [amlommers@cedrah.nl](mailto:amlommers@cedrah.nl)

